4. 4 550

A

4 . 4 . 550

B I

THEODOTI
EPISCOPI
ANCYRANI
Expoſitio
SYMBOLI NICAENI

LVCA HOLSTENIO Interpr.

4.4.550

THEODOTI
EPISCOPI
ANCYRANI
Expoſitio
IN SYMBOLVM NICAENVM

INTERPRETE
LVCA HOLSTENIO

Prodit nunc primùm
Ex Bibliotheca Barberina.

ROMAE Anno Sal. CIↃIↃCLXIX.

TYPIS BARBERINIS,

Excudebat Fabius de Falco,

SVPERIORVM PERMISSV.

S. D. N.

CLEMENTI IX.

PONTIFICI

MAXIMO.

FRANCISCVS CARDINALIS BARBERINVS

FELICITATEM.

SANCTVM PAVLINVM Epiſcopum Nolanum S. Gregorius, re & cognomento Magnus, ſcribit: cum per glorioſam ſervitutem caritatis, Hortum in Africa co- *Lib. 3. Dial. cap. 1.*

leret, quotidie ad menſam ſuo Regi olera virenteſque herbas deferre conſueviſſe. Hortus mihi Bibliotheca eſt. nec nimium iſta diſcrepant; cum Librorum, & Arborum tam ſit antiqua cognatio, ut hæ illis à primæva origine materiam, & nomen ſuppeditaſſe memorentur; nec deſint qui Viridaria quędam, & Syluas felices Arborũ Scientiæ, Exhedras Libris inſtructas rectè vocari putent poſſe. Talis ego cujuſdam mei

Poma-

Pomarii ne quotidianos, ut S. Paulinus ſui, fructus proferam, ſervitus Negotiorum facit, per quæ nimis rarò vacat, non dicam excolere; ſed vel reviſere Plantas iſtas, amœniſsimi mihi alioqui ac dulciſsimi Proſpectus. Tamen qualeſcũque per intervalla inde fructus contingat decerpere, quin ii, Sanctitati Tuæ jure ſint quàm optimo debiti, ambiget nemo; gratos quidem fore, Tua nota Eruditio, ac toties teſtatus Lite-

rarum, præſertim Sacrarum, & Eccleſiaſticarum, amor dubitari non patitur. En igitur, Pater Beatiſsime, Opus Patris antiqui, apprimè Theologicum, ſynceriſsimè orthodoxum, valdè laudatum Veteribus, Huic ævo pretioſum, Poſteris utile. quod cum ante hos triginta, & quod excurrit, annos proximè ad Editionem apud me paratum, nuper fortè reperiſſem, decrevi emittendum ſine mora; etiam Religioni

ducens,

ducens, quod tamdiù preſſerim. Adeſt commendando munuſculo tempeſtiuitas quædam; quod liber de Incarnatione Divini Verbi ſubtiliſsimè diſputans, per ipſam anniverſariam memoriā tanti Myſterii feriis Sacri Adventus offertur. accedit & felicitas auſpicii, quod Theodotus, benè ominatum nomen, ad Veſtræ Sanctitatis Pedes ſiſtitur, qui ſub finem labentis anni, tum imminentem ſeptuageſimum hujus

ſæculi

ſæculi, tum alios inde plurimos, Tuæ Beatitudini fauſtos, florenteſque, ſuo, noſtro, & Orbis univerſi augurетur voto: quod ut ratum qui poteſt habeat Deus, AEtatemque noſtram, & Eccleſiam univerſam tam exoptata gratia fortunet, orare, ac venerari non deſiſtam.

LE-

LECTORI.

INterpretatio Latina hujus opuſculi Lucæ Holſtenij τȣ̃ μακαρίτȣ elegans & accuratus eſt Labor: Græca ipſe deſcripſerat ex antiquo Codice. Vtrumque contextum invicem comparatum eruditâ ejus manu, notâ conſignatum Anni CIↃIↃCXXXI, fundum hujus Editionis habuimus. Theodotus Ancyranus Scripti Autor inter Chriſti annos CCCCXXX. & CCCCXL. famâ doctrinæ, ac virtutis potiſſimùm claruit, Libris contra Neſtorianos tunc vigentes utiliſſimè vulgatis; quorum ideò meminiſſe in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum S. Hieronymus non potuit, quia jam anno Chriſti CCCCXX. deceſſerat. Meminerunt Gennadius Maſſilienſis, & Auguſtodunenſis Honorius, ſed uterque cum errore in Scriptura nominis, Theodorum pro Theodoto vocantes, quos Poſſevinus in Apparatu eſt ſecutus. Epiphanius Diaconus Opere relato inter Acta II. Concilij Nicæni Act. VI. effusè celebrat Theodotum hunc noſtrum, & Lucubrationum ipſius longum contexit Indicem, ſecundo (quod hùc per-

pertinet) inter eas loco , hanc ejus Ἑρμηνείαν εἰς τὸ Σύμβολον τῶν ἁγίων ἐν Νικαίᾳ Πατέρων, *memorans. Eſt in Bibliothecâ Barberinâ pervetuſtus Græcus Codex Catenam Patrum Græcorum in Librum Actorum Apoſtolicorum copioſiſſimam continens:in quâ ad illa verba* Cap.III. Τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, Autorem verò vitæ interfeciſtis, *Luculenta deſcribitur* χρῆσις *Theodoti Epiſcopi Ancyræ, quam ad verbum legere licet in hujus Libri* pag. XI. *Inter Patres ducentos Magnæ Epheſinæ Synodi Theodotus idem loco ſeptimo ſubſcriptus reperitur. Iam quanti eum venerandus ille cœtus æſtimaverit, facilè declarat, quod duas ejus benè longas Homilias alibi ab eo dictas, eò quia de controverſiâ, quæ erat in manibus tractarent, Patres legi publicè curarunt, & auditas laudarunt. Ambæ in Actis Epheſinis hodie leguntur, quibus & tertia adjungitur ab eo illic in S. Ioannis Euangeliſtæ feſto habita. Iſtarum omnium Orationum, uti & hujus quam damus, ſtylus purus eſt, ſenſa ſublimia, ſed clarè propoſita: modus diſputandi argutus & preſſus, ſed diſertus, argumenta ex locis verè Theologicis Scripturæ, ac Conciliorum efficaſſimè deducta;*

ēta; ſic tamen ut acrimoniam certaminis, lenis quædam placiditas ſuaviſſimè condiat, æſtibuſque iræ quamvis juſtæ in deteſtabiles Hæreſum Autores, oleum quaſi quoddam ſemper innatet Chriſtianæ, ac paternæ caritatis. quæ omnia cum Legenti cuilibet palàm appareant, comminiſci equidem nequeo unde Sixtus Senenſis hauſerit, quod affirmat de hoc noſtro Theodoto; dialectico illum more, & valdè obſcurè ſcribere. *Vide tu ipſe, Lector, & judica.* *Lib. 4 Bibl. Sanc. pagi. 329. Edit. Coloniæ á. 1575*

APPROBATIO.

THEODOTVS ANCYRANVS in hoc Tractatu, quem juſſu Reverendiſſimi Patris Magiſtri Sacri Palatii Apoſt. Vidi, Impium Neſtorium & pondere rationum elidit, & Symboli Nicæni autoritate evertit. Quare digniſſimus eſt qui poſt ſæcula XII. in lucem prodeat, utpotè egregium veteris Theologiæ monumentum.

D. Ioannes Bona Abbas S. Bernardi.

Im-

Imprimatur,

Si videbitur Reverendiſs. Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

I. Archiepiſc. Vrbinaten. Viceſger.

Imprimatur.

F. Hyacinthus Libellus Sac. Pal. Apoſt. Mag.

THEODOTI *Epiſcopi Ancyrani, cui Photius in Bibliothecâ Cod.* CCXXXI. *Sancti appellationem tribuit, hæc feruntur Opera; quorum indicium, partim ex ipſius Teſtimonio in hujus Opuſculi pag.* 89. *partim ex Actis Epheſinis, partim ex Epiphanio Diacono in Actis II. Concilij Nicæni, ad Nos uſque pervenit.*

Homilia I. in Chriſti Natalem.

Homilia II. in Chriſti Natalem.

Extant ambæ Græcè, & Latinè Tomo VI. *Conciliorum Edit. Regiæ Pariſ. à Pag.* 184. *ad* 218.

Homilia contra Neſtorium Epheſi habita in die S. Ioannis Evangeliſtæ.

Extat ibidem à pag. 222. *ad* 226.

Expoſitio in Symbolum Nicænum, *quæ nunc prodit.*

De Spiritu Sancto Libri Tres.

Contra Neſtorium ad Lauſum, Libri Sex.

Orationes I. In Lumina.

II. In Heliam.

III. In SS. Petrum, & Paulum.

IV. In Claudum ſedentem ad Portam ſpecioſam.

V. In eos qui taléta acceperũt.

VI. In duos Cœcos.

THEO-

ΘΕΟΔΟΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΓΚΥΡΑΣ

Ἑρμηνεία
Εἰς τὸ Σύμβολον τῶν ἁγίων ἐν Νικαίᾳ πατέρων τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ.

Τὸ μὲν ἐν τῇ πίστει στερρόν τε καὶ βέβαιον τῆς σῆς φιλοχρίστου ψυχῆς οὐδαμῶς σαλεύεται. κἂν ἐπισπείρωσιν ἐχθροὶ τὰ τῆς ἀπιστίας ζιζάνια. τὴν γὰρ πίστιν ἐκ προγόνων διαδεξάμενος, ἔρεισμα τῆς αὐτῆς ζωῆς τὴν εὐσέβειαν ἔχεις. ἐπειδὴ ἡ ἀληθὴς αὕτη πίστις καὶ οἰκουμένην διώρθωσε, καὶ πλάνην ἔσβεσε, καὶ δαίμονας ἤλα-

THEODOTI EPISCOPI ANCYRANI

Expoſitio
Symboli Sãctorum trecentũ octodecim Patrum Concilij Nicæni.

ANimę tuę Chriſti amore ſuccẽſæ firmitas, & conſtantia in fide nequaquam fluctuat: licet Inimici infidelitatis zizania ſuperſeminent, Cum fidem à maioribus quaſi per manus traditam acceperis, pietatem vitæ tuę pręſidium,ac munimentũ habes. quãdoquidem vera hæc

fides & terrarum orbem ad meliorem ſtatum perduxit, & errorẽ extinxit, & Dæmones profligavit, & religioſum Imperium quibusvis trophæis ſplẽdidius exornavit. atque ipſa rerum experiẽtia orationi meę teſtimonium perhibet. Etenim piiſſimi Imperatores plures tyrannos precibus eminus proſtratos ſubverterũt: & Barbarorum dementiam fidei armatura, & majorũ pietate muniti ſæpenumero propulſarũt. nam ubi ipſi fidẽ immotam ſervant, Deus ipſorum Imperiũ ab omnibus inſidiis conſervat quẽadmodum enim

σε, καὶ βασιλείαν εὐσεβοῦσαν λαμπροτέραν τοῖς ἐπαίνοις ἔδειξε. καὶ μάρτυς τοῦ λόγου τῶν πραγμάτων ἡ πεῖρα γεγένηται. Καὶ γὰρ τυράννους μετ' εὐχῆς εὐσεβέστατοι βασιλεῖς ἐτροπώσαντο πλείονας, εὐχῇ πόῤῥωθεν καταβαλόντες αὐτούς. καὶ βαρβάρων ἀπόνοιαν πολλάκις ἠμύναντο, πίστει φραξάμενοι, καὶ τῇ τῶν προγόνων εὐσεβείᾳ. ἐπειδὴ γὰρ ἔχουσι τὴν πίστιν ἀκίνητον, φυλάττει θεὸς αὐτῶν τὴν βασιλείαν ἀνεπιβούλευτον. ὥσπερ γὰρ κατὰ σωμάτων ἔφοδος γίνεται βαρβάρων, οὕτω κατὰ τῶν ψυχῶν ἐξοπλίζει πόλεμον ὁ δαίμων, λόγοις ἀπα-

nim

τῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν
πολεμεῖν. ταῦτα μὲν οὖν
σαφέστερον σημαίνων ὁ
κύριος ἑτέρῳ τρόπῳ κα-
λῶς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς
διηγήσατο. σπόρον μὲν κα-
λὸν ὀνομάσας τῆς εὐσε-
βείας τὸν λόγον· ζιζάνια
δὲ προσαγορεύσας τὰ ἐ-
πισπειρόμενα τῆς ἀπιστίας
διδάγματα· καὶ τὴν δι-
δασκαλίαν γεωργίαν κα-
λεῖ οὐράνιον. γεννήματα
δὲ τὴν εὐσέβειαν τῶν γνη-
σίως πεπιστευκότων εἰδώς.
οὐ γὰρ οὕτω χαίρει γεωρ-
γὸς ἀμώμενος δράγμα-
τα, ὡς εὐφραίνεται χρι-
στὸς γνησίαν πίστιν παρὰ
τῶν βεβαίων καρπούμενος.
ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ἐξῆλθεν
ἵνα σπείρῃ τὸν λόγον, λέ-

nim Barbarorum in-
curſus corporibus pe-
riculũ affert, ita Dæ-
mon adverſus animas
bellum excitat, ſer-
monibus errorũ veri-
tatẽ oppugnãs. atq;
hæc leniùs Dominus
alia ratione ſignifi-
cans pulcram ad Di-
ſcipulos ſuos narra-
tionem inſtituebat,
ſermonem quidẽ pie-
tatis bonum ſemen,
at ſuperinſeminatas
infidelitatis doctrinas
zizania appellans. &
doctrinam agricultu-
ram cæleſtem vocans,
fructus verò rectè
credentium pietatem
intelligit. neq; enim
tanto gaudio perfrui-
tur Agricola manipulos colligens, quantum

Chriſtus lætatur veram fidem apud conſtantes percipiens. nã quod ipſe exierit ad ſeminandum verbũ, inquit; *Ego ex Patre exivi, & veni in mundum*, & quidem vox, *exivi*, deitatis eondeſcenſionem, ſivè demiſſionem indicat; altera autem, *veni*, propriã ſignificat majeſtatem. Cæterum & cauſam oſtẽdit adventus ſui, dum ait: *exivit ſeminans ſeminare.* Sed ipſe quidem bonus agricola bonũ veræ fidei ſermonem diſſeminauit: oſtendẽs ſemetipſum Deũ propter homines hominem factum: non hominem nudum à Deo honorum prærogativa

γει. ἐγὼ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐξῆλθον, καὶ ἥκω. καὶ τὸ μὲν, ἐξῆλθον, τὴν συγκατάβασιν τῆς θεότητος μηνύει. τὸ δὲ ἥκω, τὴν ἐμφάνειαν τὴν ἰδίαν σημαίνει. λοιπὸν καὶ τὴν αἰτίαν λέγει τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας, εἰπών· ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ καλὸς γεωργὸς καλὸν τῆς ὀρθῆς πίστεως κατέσπειρε λόγον. ἑαυτὸν δεικνὺς θεὸν δι' ἀνθρώπους γενόμενον ἄνθρωπον. οὐκ ἄνθρωπον ψιλὸν τετιμημένον παρὰ θεοῦ, ὥς τινες ὑπειλήφασιν. ἀλλ', ὡς ἔφην, θεὸν πρὸς ἀνθρώπους κοινωνίαν ἑλόμενον. αὕτη

roga-

γὰρ ἐστι πρέποντι τῶν ἀνθρώ-
πων τιμή τε καὶ σωτηρία,
τὸ θεὸν ἐλέσθαι τὰ ἀνθρώπι-
να διὰ φιλανθρωπίαν,
ταῦτα μὲν οὖν αὐτὸς περὶ
ἑαυτοῦ λέγει, καὶ θεὸν
δεικνὺς ἑαυτὸν καὶ ἄνθρω-
πον. τὸ μὲν ὤν, διὰ τὴν
αὐτοῦ φύσιν. τὸ δὲ διὰ φι-
λανθρωπίαν γενόμενος.
καὶ γὰρ καὶ ἀνθρώποις
συγκατέβη, καὶ διὰ τοῦτο
γέγονεν ἄνθρωπος τοῦτο
ἀληθῶς ὤν, ὅπερ ἐφαίνετο.
καὶ μεμένηκεν ὅπερ ἦν. οὐκ
ἀποθέμενος ἐκεῖνο, καὶ
τοῦτο γενόμενος. οὐ με-
ταβαλὼν θεότητα, ἀλλὰ
προσλαβὼν ἐκ Μαρίας
τὴν ἀνθρωπότητα. οὐκ
ἀπογενόμενος, ὃ ἦν. ἀλλὰ

rogatiua ornatum, vt quidã opinãtur:ſed ut dixi, Deum commercium cũ hominibus ſuſcipientem. hæc enim præcipua eſt gloria, & ſalus hominũ, humana ſuſcepiſſe. & hęc quidem de ſemetipſo affirmat; & Deũ ſemetipſum oſtendẽs & hominem. Illud quidem propria ſua natura exiſtens, hoc autem hominũ amore factus, nam & hominibus condeſcendit, ideo factus eſt homo, verè illud exiſtẽs quod apparebat: & permanſit quod erat. non illud deponens, & hoc factus: non mutans Deitatem, ſed ſuſcipiens ex Maria Virgine humani-

tatem: non deſinens eſſe quod erat, ſed factus quod non erat. Idem enim utrumq; de ſemetipſo affirmat; & Deum ſe eſſe ſignificans proprio Patri coæqualem, dũ ait: *Ego, & Pater unum ſumus*. Item, *qui videt me, videt & Patrem meum*. & hominem ſemetipſum oſtendens cum diceret: *quid me quæritis interficere hominem, qui veritatem vobis locutus ſum*? non quidem alium aliquem ſignificans divinis proprietatibus; alium verò indicans paſſionibus humanis. Sed ſemetipſum unum, eundemque & Deum vocat, & hominem oſtendit.

γενόμενος, ὃ οὐκ ἦν. ὁ γὰρ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ ἑκάτερα λέγει. θεόν τε ἑαυτὸν σημαίνων ἴσον τῷ ἰδίῳ πατρὶ, δι' ὧν ἔφη. ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἔσμεν, καὶ, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα μου. καὶ ἄνθρωπον ἐπιδεικνὺς ἑαυτὸν, δι' ὧν ἔλεγε. Τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα; οὐχ ἕτερον μέν τινα σημαίνων τοῖς θεϊκοῖς ἰδιώμασιν, ἄλλον δὲ δηλῶν τοῖς ἀνθρωπίνοις παθήμασιν. ἀλλ' ἑαυτὸν ἕνα καὶ αὐτὸν θεόν τε λέγει, καὶ δείκνυσιν ἄνθρωπον. Εἷς γὰρ ἦν καὶ ὁ αὐτός· καὶ τοῦτο ὢν

unus

καὶ ἐκεῖνο δεικνύμενος· καὶ γὰρ τῷ πατρὶ δείκνυσιν ἑαυτὸν ὁμοούσιον, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ὁμότιμον. τὸ μὲν ὤν, διὰ τὴν φύσιν. τὸ δὲ ἑλόμενος, διὰ φιλανθρωπίαν. οὐ γὰρ ἀνθρωπότης διϊστήκει θεότητος, ὡς οἱ νῦν διαιροῦντες τὸν χριστὸν φασὶ, καὶ ὁμωνυμίαν ποιήσαντες τὸ μυστήριον, τέχνῃ λόγων ἐπιθολοῦντες τῆς πίστεως ἡμῶν τὴν ἁπλότητα. ἵνα ἀνθρωπότητα τῆς θεότητος ἀποστήσαντες, καὶ τὴν σωτήριον ταύτην ἕνωσιν λύσαντες, ἐπεισακτοῖς λόγοις τὴν οἰκονομίαν ἀνέλωσι. τί γὰρ οἰκονομήθη, λεγέτωσαν ἡμῖν, εἰ καθὼς ἀεὶ καὶ τότε θεὸς ἀνθρώπου

unus quidem idemq; erat, & illud exiſtens, & hoc oſtendens. Nã & Patri ſemetipſùm conſubſtantialem, & hominibus dignitate parem oſtendit. illud quidem exiſtens per naturam, hoc autem hominum amore ſuſcipiens. neque enim humanitas à divinitate ſejuncta erat; vt ajunt illi, qui Chriſtũ nunc dividunt, & ex myſterio faciunt æquivocationem, verborum artificio fidei noſtræ ſimplicitatem perturbantes, ut humanitate à divinitate ſeparata, & ſalutari hac unione diſſoluta, aſcititiis rationum commentis diſpenſationẽ

penitus tollant. dicant enim nobis, qua in re diſpēſatum fuerit, ſi quemadmodum ſemper, ita & tunc Deus ab homine erat diviſus? ſed Dei diſpenſationem per exinanitionem dicimus; quod ipſe Deus Verbum factus eſt homo, nō mutans naturam, ſed miraculosè efficiens unionem, & hæc diſpenſatio omnem humanam rationem exuperat. ideoque magnus ille Paulus humanas paſſiones ipſi Deo attribuit: non Deitatem paſſibilem docēs, ſed Dei Optimi Maximi miraculoſam erga homines compaſſionem exprimens. nam Deus pro

διῄρητο; ἀλλ' οἰκονομίαν θεοῦ, καὶ διὰ κενώσεως συγκατάβασιν λέγομεν. ὅτι αὐτὸς ὁ θεὸς λόγος, γέγονεν ἄνθρωπος. οὐ μεταβληθεὶς τὴν φύσιν, ἀλλὰ θαυματουργήσας τὴν ἕνωσιν. καὶ ταύτῃ ἡ οἰκονομία πάντα λόγον ἀνθρώπων κινήσασα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Παῦλος ἀνθρώπινα πάθη αὐτῷ προσάπτει θεῷ, οὐ παθητὴν διδάσκων θεότητα, ἀλλ' ἀγαθοῦ θεοῦ τὴν πρὸς ἀνθρώπους συμπάθειαν θαυματουργουμένην εἰπών. παθεῖν γὰρ ὑπὲρ ἀνθρώπων θελήσας θεὸς τὰ ἀνθρώπινα, εἶτα τὴν φύσιν ἔχων ἀνεπίδεκτον τῶν

παθῶν, κατέβη πρὸς τὸ ἑνωθῆναι τῷ παθητῷ, ἵνα ἡ ἕνωσις τὸ πάθος ποιήσῃ καὶ τοῦ θεοῦ, ἐπειδήπερ ἡ φύσις τοῦ θεοῦ· τῶν παθημάτων οὐκ ἦν δεκτική. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ μέγας Παῦλος ἔλεγε. κηρύσσομεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν. εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τῆς δόξης τὸν κύριον ἐσταύρωσαν. καὶ μὴν ὁ κύριος τῆς δόξης ἐστὶν ἀπαθής. ἀλλ' ἐδέξατο σταυρὸν, ἑνώσας ἑαυτῷ τὸ πάσχειν δυνάμενον. τοῦτο καὶ Πέτρος ὁ μέγας ἐμνημόνευσεν,

pro hominibus humana ſuſtinere cupiens, & natura paſſionum nequaquam capaci præditus, deſcendit ut uniretur paſſibili: ut unio paſſionem quoque Deo communem faceret, quandoquidèm Dei natura paſſiones ſuſcipere non poterat. & hoc magnus ille Paulus ſignificans dicebat: *Prædicamus Dei ſapientiam in myſterio abſconditam, quam nemo princeps hujus ſæculi cognovit. Si enim cognoviſſent, non utiq; Dominum gloriæ crucifixiſſent.* & quidem Dominus gloriæ eſt impaſſibilis; ſed uniẽs ſibimetipſi, quod pati poterat, crucem

ſubiit

ſubiit. Idem quoque magnus ille Petrus commemorabat cum claudũ ex utero matris ſumma omnium cum admiratione ſanaſſet, & Iudæis fixis oculis eũ intuẽtibus, & miraculo attonitis in hæc verba reſponderet: *Viri Iſraëlitæ, quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quaſi noſtra virtute, aut pietate fecerimus hunc ambulare? Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Iacob, Deus patrum noſtrum glorificavit filiũ ſuum Ieſum quem vos quidem tradidiſtis, & negaſtis ante faciem Pilati, judicãte illo dimitti, vos autem ſanctum, & juſtũ negaſtis, & petiȷ́ſtis*

ὅτι τὸν ἐκ γενετῆς χωλὸν ἐθεράπευσε, καὶ ἐθαυμάζετο, ἀτενὲς ὁρώντων εἰς αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐκπληττομένων ἐπὶ τῷ θαύματι. πρὸς οὓς ἀποκρινόμενος, οὕτως ἔφη. ἄνδρες ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ τὶ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς παρεδώκατε, καὶ ἠρνήσασθε κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν. ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ἠτήσασθε

ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε. καὶ μὴν ὁ τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀρχηγὸς ἀθάνατός ἐστιν. ἀλλ' ἑνωθεὶς τῷ θνητῷ ἀπεκτάνθη φησίν. ἡ γὰρ εἰς θεὸν ἕνωσις οὐκ ἀφίησιν εἰς ἄνθρωπον μόνον περιγράφεσθαι τὰ παθήματα. διὰ τοῦτο δὲ τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καλεῖ Ἰησοῦν, τὴν προσηγορίαν τὴν ἐκ τῆς Μαρίας τεθεῖσαν τῷ βρέφει ἐκείνῳ γεγενῆσθαι δηλῶν. καὶ τὸν αὐτὸν πάλιν καὶ Ἰησοῦν καλεῖ, καὶ ἀρχηγὸν προσαγορεύει ζωῆς. τὸν αὐτὸν ποιητήν τε ὁμοῦ τῶν ἁπάντων δεικνὺς, καὶ ἄνθρωπον θα-

tiſtis virum homicidã donari vobis: auctorem verò vitæ interfeciſtis. Atqui auctor vitæ noſtrę immòrtalis eſt: ſed unitum mortali interfectun aſſerit. nã unio cum Deo non permittit paſſiones in ſolo homine circumſcribi. ideò autem unigenitum Dei filiũ Ieſum appellat, hoc nomen puerulo illi ex Maria nato impoſitũ fuiſſe ſignificans. rurſuſq; eumdem & Ieſum vocat, & auctorem vrtæ appellat. eumdẽ ſimul & creatorem uniuerſorum, & hominẽ, qui mortem guſtavit oſtendens. Et ne alium hunc ab illo cogites, Paulus humanis diyina permi-

miſcens, utraque de uno, eodemque pronunciat; oſtendens Deum hominem factum. ideoque eundem partim operantem inſtar Dei, partim ut hominem paſſionibus obnoxium: neutiquam mutato Deo, nec ſpeciem, qua apparuit mentiẽte. Mirabilis enim facta fuit unio. nam ſi naturarum confuſio unionem efficeret, id quod factum eſt nequaquam eſſet miraculum. nunc verò ſignum aliquod, & illud quidem miraculoſum tibi oſtendit. noli igitur rationem quærere in iis, quæ ſupra rationem facta

νάτου γενόμενος. καὶ ἵνα μὴ τοῦτον μὲν, ἄλλον, ἕτερον δὲ ἐκεῖνον νοῇς, τοῖς ἀνθρωπίνοις ὁ Παῦλος ἀναμίξας τὰ θεϊκὰ, ἑκάτερα περὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λέγει. θεὸν δεικνὺς γενόμενον ἄνθρωπον. καὶ διὰ τοῦτο τὸν αὐτὸν τὰ μὲν ἐνεργοῦντα θεϊκῶς, τὰ δὲ ὡς ἄνθρωπον ὑπομένοντα. οὐ μεταβληθέντος θεοῦ, οὐδὲ τὸ φαινόμενον ψευσαμένου. παράδοξος γὰρ ἡ ἕνωσις γέγονεν. εἰ γὰρ σύγχυσις φύσεων ἐποίει τὴν ἕνωσιν, οὐκ ἦν θαῦμα τὸ γεγενημένον. νῦν δὲ σημεῖόν τί σοι καὶ παράδοξον δείκνυσι. μὴ τοίνυν ζήτει λόγον τῶν ὑπὲρ λόγον γενομένων,

καὶ θαυματουργηθέντων ἐκ δυνάμεως θεϊκῆς. καταλαβούσης μὲν τὸν λόγον τῆς φύσεως, ὑπερβαινούσης δὲ τὰς ἀνθρώπων ἐννοίας. εἰ γὰρ τοῦ κατὰ σάρκα τόκου λόγον οὐκ ἔχεις εἰπεῖν. τὸ γὰρ τὴν αὐτὴν εἶναι παρθένον, καὶ γεγονέναι μητέρα, οὐ γνωρίζει μὲν ὁ λόγος τῆς φύσεως, ἡ δὲ τοῦ θεοῦ δύναμις ἔδειξε. καὶ τοῦτο πάντες αὖ ἡμῖν συνομολογήσαιεν, ὅσοι αὐχοῦντες εἶναι χριστιανοί· πῶς τὴν ἀπόρρητον ἕνωσιν θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον λόγῳ ζητεῖς; ἀλλ' οἶμαι τὸν εὖ φρονοῦντα προσήκειν εἰδέναι τί μὲν ζητεῖν περὶ θεοῦ,

cta, & miraculosè perpetrata fuerunt virtute divina: quæ quidem naturę rationem ſuſcipit. ſed humanũ intellectum exuperat. nam ſi generationis ſecundum carnem rationem proferre nequis (eandem enim & virginem eſſe, & matrem evaſiſſe, naturæ ratio ignorat, ſed Dei virtus, ac potentia id oſtendit; & omnes, qui ſe Chriſtianos eſſe glorientur, id unà nobiſcũ utique fatertẽur) quînam ineffabilem Dei cum homine unionem ratione exquiris? Ego verò exiſtimo homini rectè ſentienti inprimis ſciendũ quid de Deo

quæ-

quærere, & quid credere oporteat; quæcumque enim ſecundum noſtram naturã operatur, ea exquirere, & cogitando perueſtigare licet: ſed quæcumq; ſupra rationem, naturamque noſtram miraculosè perpetrat, ea fide tenere, nõ rationibus exquirere debemus. Cujuſmodi eſt hoc ipsũ orationis noſtræ ſubjectum. Propoſitum erat Deo pro hominibus pati: fecit quod voluit: *omnia enim quæcunque voluit Dominus, fecit*. non ſecundum divinam naturam paſſibilis factus: abſit. ſed potens facere, quod vellet,

τί δὲ πιστεύειν ὀφείλομεν. ὅσα μὲν γὰρ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐνέργει φύσιν, δεῖ ζητεῖν διερευνᾷν ταῖς ἐννοίαις. ὅσα δὲ ὑπὲρ τὸν ἡμέτερον λόγον, καὶ τὴν φύσιν θαυματουργεῖ, πίστει κρατεῖν ὀφείλομεν, οὐ ζητεῖν λόγοις. οἷον αὐτὸ δὴ τοῦτο νῦν τὸ τῷ λόγῳ προκείμενον. εἵλετο θεὸς ὑπὲρ ἀνθρώπων παθεῖν. πεποίηκεν ὅπερ ἠθέλησε. πάντα γὰρ ὅσα ἠθέλησεν ὁ κύριος ἐποίησεν. οὐ κατὰ τὴν θείαν φύσιν γενόμενος παθητός, ἄπαγε· ἀλλὰ δυνηθεὶς ὅπερ ἠθέλησεν, εἵλετο τόκον ἐκ παρθένου· ἐπειδὴ περὶ τούτου γενέσθαι ἄνθρωπος κατεδέξατο.

ὁ οὖν τὸ γένος ἑλόμενος τὸν τόκον οὐ παρῃτήσατο· τοῦτο δὲ καὶ σημαίνων ὁ μέγας Παῦλος φησίν· ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός· ὅτι τὸν ὄντα καὶ τὸν γενόμενον ἕνα ἡ χάρις ἐποίησε, θαυματουργοῦντος θεοῦ, οὐκ ἀμείβοντος φύσεις· ποῦ ποτε νῦν ἐστὶν ὁ βοῶν, οὐκ ἔτεκεν, ὦ βέλτιστε, Μαρία θεόν; ἀναλύεις ἄνθρωπε τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους συγκατάβασιν· τοῦτο γάρ ἐστιν ὅ τοῖς ἀνθρώποις συγκατέβη θεός, ὅτι ὢν τὴν φύσιν θεός, κατεδέξατο τόκον ἀνθρώπων σωτήριον· ἀναιρεῖς τὸν τό-

let, ſubijt nativitatē ex virgine; quandoquidem jam ante homo fieri ſubjerat. qui ergo genus noſtrum ſuſcepit, natiuitatem non abhorruit. atq; hoc ipſum oſtendens magnus ille Paulus ait: *miſit Deus, filium ſuum factum ex ex muliere*: quoniam illum, qui erat, & qui factus eſt, gratia unum fecit, Deo miraculosè id efficiente, naturis nō mutatis. Vbi ergo nunc ille eſt, qui clamat: heus bone vir, Maria nequaquā Deum genuit? ſolvis ò homo Dei ad homines condeſcenſionem: hoc enim eſt Deum hominibus condeſcendiſſe, quod natura

tura Deus exiſtés generationem hominibus ſalutarem ſubiit. tollis generationem? ſolvis igitur & ſalutarem condeſcenſionẽ. improbas gratiam? ergò & ſalutem perdidiſti. pudet te ejus quod factum eſt? pudebit ergo tui & Dominum Ieſum in Regno Cœlorum. *quẽcumque enim*, inquit, *pudet mei*, *& meorum ſermonum*, *ejus & me pudebit corã patre meo*, *qui eſt in Cælis*. Et niſi Deus foret, qui humana ſuſtinebat, ſed humanitas adinſtar noſtri à Deitate ſejuncta, neutra naturarum pudendum quid operabatur. homo enim prædicabat virtutem, Deus autem

κον; οὐκ οὖν τὴν σωτήριον συγκατάβασιν ἔλυσας. ἀθετεῖς τὴν χάριν; οὐκοῦν τὴν σωτηρίαν ἀπώλεσας. ἐπαισχύνῃ τὸ γενόμενον; οὐκοῦν ἐπαισχυνθήσεταί σε κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με, φησὶ, καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, ἐπαισχυνθήσομαι κἀγὼ αὐτὸν παρὰ τῷ πατρί μου τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ μὴν εἰ μὴ θεὸς ἦν ὑπομένων ἀνθρώπινα, ἀλλὰ ἀνθρωπότης καθ' ἡμᾶς διΐστήκει θεότητος, οὐδετέρα τῶν φύσεων αἰσχύνην εἰργάζετο. ὁ μὲν γὰρ ἄν-

tem

θρωπος ἐκήρυσσεν ἀρετὴν, ὁ δὲ Θεὸς ἰᾶτο νοσήματα. τί οὖν ἦν ὅπερ ἔλεγε μὴ δεῖν ἐπαισχύνεσθαι; οὐδὲ τοῦ ἀνθρώπου τι πράξαντος ἄξιον αἰσχύνης, οὐδὲ τοῦ Θεοῦ καταδεξαμένου ἔλαττόν τι τῆς ἰδίας θεότητος. ἀλλ' ἐπειδὴ Θεὸς ὢν ὑπέμεινε τὰ ἀνθρώπινα, ἵνα μὴ πάθη ἐπονειδίστης Θεῷ, καὶ ἐπαισχυνθῇς οἰκονομίαν, ἣν διὰ φιλανθρωπίαν εἰργάσατο, φησίν· ὃς ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, ἐπαισχυνθήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. τοῦτον ἀκούσας ὁ μέγας παῦλος τὸν λόγον ἐβόα λέ-

tem ſanabat infirmitates, quid igitur erat, cujus nos nequaquã pudere debere dicebat: cum homo nihil faciat dignum pudore: nec Deus quidquam propria Divinitate minus abjectiusq; ſuſcipiat? quoniã verò cũ Deus eſſet, humana ſuſtinuit, ne paſſiones Deo probro duceres, & diſpenſationis te puderet, quam ex affectu erga homines operatus eſt, ideò dicit: *quemcumq; pudet mei, & meorum ſermonum, pudebit & me illius in regno Cælorum.* hæc verba audiens magnus ille Paulus exclamabat: *non enim pudet me Euangelij*: Et quid

pudoris habet Evangelium, ò admirande Paule? qua ſuſpicione ductus dicis: *nõ pudet me Euangelij*? virtutem prædicas; miſericordiã Dei doces; infirmos ſanas; dæmones eiicis: mortuos reſuſcitas. quid igitur eſt, quod gloriabundus dicis, *non me pudet*? Deum, inquit, humana propter homines paſſum dico: quod multis probroſum videtur, ejus verò non me pudet. neque enim paſſibilẽ naturam introduco, ſed Dei erga homines miſericordiã doceo. *Chriſtum enim*, inquit,

γων· οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· τί γὰρ αἰσχύνης ἔχει τὸ εὐαγγέλιον ὦ θαυμάσιε Παῦλε; τί ὑφορώμενος λέγεις, οὐκ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον; ἀρετὴν κηρύττεις, φιλανθρωπίαν διδάσκεις Θεοῦ, ἀῤῥώστους ἰᾶσαι, ἐλαύνεις τοὺς δαίμονας, ἀνιστᾷς τοὺς νεκρούς. τί οὖν ἐστιν ὃ καυχόμενος λέγεις, οὐκ ἐπαισχύνομαι; Θεόν φησι λέγω ὑπὲρ ἀνθρώπων παθόντα τὰ ἀνθρώπινα. ὃ τοῖς πολλοῖς αἰσχύνη δοκεῖ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπαισχύνομαι. οὐ γὰρ παθητὴν εἰσάγω τὴν φύσιν, ἀλλὰ Θεοῦ διδάσκω φιλανθρωπίαν· Χριστὸν γὰρ

prædicamus crucifixum: Iudæis quidem ſcandalum

κηρύττομεν φησιν, ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρίαν. καὶ τίς ἐστιν ὁ σταυρωθεὶς Χριστός; λέγε. αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τέ φησι καὶ ἕλλησι κηρύττομεν Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν, καὶ Θεοῦ σοφίαν. ταῦτα τοῖς ἕλλησι μωρία νομίζεται. σοφίαν γὰρ Θεοῦ ἀκούοντες ἐσταυρωμένην οἱ ἕλληνες, πλατὺν ἐκτείνουσι γέλωτα, θεότητα οἰόμενοι παθητὴν λέγεσθαι τῷ πιστεύοντι. μὴ οὖν ἀσθενῆ νομίσῃς Θεὸν προσέχων τοῖς πάθεσιν. ἀλλὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἔννοει, διὰ νομιζομένης

lum, gentibus verò ſtultitiam. Et quis eſt ille crucifixus Chriſtus? dic quæſo. *ipſis autem electis Iudæis*, inquit, *& Græcis prædicamus Chriſtum Dei potentiam, & Dei ſapientiam*: hæc à Græcis ſtultitia exiſtimatur: nam ubi Græci audiunt Dei ſapientiam crucifixam, risũ largum extollunt: putantes Deitatem paſſibilem credentibus annunciari. quocirca noli Deum infirmum exiſtimare, paſſionibus animum intendens: ſed potentiæ ejus magnitudinem cogita, qui per infirmitatem, ut credebatur, noſtram infirmitatem ſolvit. *quod e-*

nim infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus, inquit Paulus. Ecquid ergò infirmum eſt Dei, niſi quis meã infirmitatem illius factã eſſe cogitet? quomodo enim infirmus eſt Cælorũ conditor? quæ infirmitas ejus, qui omnia verbo creavit? quid infirmũ Dei qui terram incognitis terminis conſtrinxit? ſed quia meam infirmitatem ſibi propriã fecit, qui noſtras infirmitates diſſolvere voluit, ideò inquit Paulus: *quod infirmũ eſt Dei, fortius eſt hominibus.* quoniam verò *quod ſtultũ eſt Dei, ſapientius eſt hominibus*, ut idem Paulus ait; quidnam ſtultum

ἀσθενείας τὴν ἡμῶν ἀσθένειαν λύσαντος. τὸ γὰρ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ὁ Παῦλος φησί. καὶ τί ποτε ἐστὶν ἄρα τοῦ Θεοῦ ἀσθενές; εἰ μή τις ἐκείνου τὴν ἐμὴν ἀσθένειαν γεγενέναι λογίσοιτο; πῶς γὰρ ἀσθενὴς ὁ τῶν οὐρανῶν ποιητής; τίς ἀσθένεια τοῦ λόγῳ τὰ πάντα δημιουργήσαντος; ποῖον Θεοῦ ἀσθενὲς τοῦ τὴν γῆν ἐπ' ἀδήλοις ὅροις πεδήσαντος; ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν ἐμὴν ἀσθένειαν ἰδίαν πεποίηται ὁ τὰς ἡμῶν ἀσθενείας διαλῦσαι βουλόμενος, φησὶν ὁ Παῦλος, τὸ τοῦ Θεοῦ ἀσθενὲς ἰσχυρότερον

ρον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, ὁ Παῦλος ἔφη, τί ἂν εἴποιεν μωρὸν τοῦ Θεοῦ; εἰ μὴ τοῦτο, ὅπερ ἡμεῖς περὶ Θεοῦ λέγομεν· τὸν ἀπαθῆ τῇ φύσει δέξασθαι πάθη, ὅπερ μωρὸν μὲν οἱ Ἕλληνες κρίνουσι, πιστεύειν οὐκ εἰδότες τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ πάντα πολυπραγμονεῖν ταῖς ἐννοίαις. ἡμεῖς δὲ ταῦτα δύναμιν Θεοῦ καὶ περιουσίαν φαμέν· ἀλλὰ τοῦτο, φησὶν ὁ μωρὸν μὲν παρὰ τοῖς Ἕλλησι κρίνεται, παρ' ἡμῖν δὲ σοφία πιστεύεται, σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο. ἣν γὰρ οὐκ ἔλυσε κακίαν ἡ τοῦ κόσμου

Dei vocaverit, niſi illud, quod nos de Deo dicimus, naturâ impaſſibilē ſubire paſſiones? quod quidē Græci ſtultum judicant, dum fidem rebus adhibere neſcii, animi cogitationibus omnia curioſius inueſtigant. nos autem hanc Dei virtutem, & excellentiam eſſe affirmamus. Sed illud, inquit, quod ſtultum quidem à Græcis judicatur, à nobis autē ſapientia creditur, ſapientius hominibus factū eſt. peccatū .n. quod mundi ſapientia nō diſſoluit, diſpulit illud quod ſtultū Dei credebatur: quod nobis quidem fide di-

gnum, Græcis autem atq; infidelibus ſtultitia cenſetur. at nos fidei demonſtrationẽ in rebus ipſis habemus, qui infirmitatis illius, quæ Dei eſſe exiſtimatur, vſum, fructumque percepimus: illa enim languores noſtros ſanavit. & quod ſtultum cenſebatur Dei, pietate mundi ſapientiã vicit. nequaquam ergo paſſiones reiicè, nec quod infidelibus ſtultum videtur, incuſa. iſta enim, quæ ab infidelibus dicuntur, diſpenſationem corrigunt. quid igitur rationem miraculorũ Dei quæris, nec beneficia animadvertis? Verum quoniam nonnulli

σοφία, ταύτην ἐσκέδασε τὸ μωρὸν τοῦ νομιζόμενον τοῦ Θεοῦ. ὃ ἡμῖν μὲν ἐστι πιστόν, Ἕλλησι δὲ καὶ ἀπίστοις μωρία νενόμισται. ἀλλ' ἡμεῖς τῆς πίστεως τὴν ἀπόδειξιν ἐν τοῖς πράγμασιν ἔχομεν, τῆς περὶ Θεοῦ νομιζομένης ἀσθενείας τὴν ὠφέλειαν καρπούμενοι. καὶ γὰρ αὕτη τὰς ἡμῶν νόσους ἰάσατο. καὶ τὸ μωρὸν νομιζόμενον τοῦ Θεοῦ ἐνίκησεν εὐσεβείᾳ τὴν τοῦ κόσμου σοφίαν. οὐκοῦν μὴ καταγίνωσκε πάθους, μηδὲ διάβαλλε τὸ φαινόμενον τοῖς ἀπίστοις μωρόν. ταυτὶ γὰρ τὰ ὑπὸ τῶν ἀπίστων λεγόμενα τὴν οἰκονομίαν

διόρθωσε. τί οὖν ζητεῖς τοῦ
Θεοῦ θαυμάτων ἐν λόγῳ
καὶ οὐ προσέχεις τοῖς κα-
τορθώμασιν; ἀλλ᾽ ἐπειδὴ
τοῖς τῶν ἀπίστων λογισμοῖς
ἐκδόντες τινὲς ἑαυτοὺς,
Χριστιανοὶ μὲν νομίζεσθαι
βούλονται, τοῖς τοῦ Θεοῦ δὲ
θαύμασι πιστεύειν οὐ θέλου-
σιν, οἱ λέγοντες μὲν ἕνα
υἱὸν, νοοῦντες δὲ δύο, τὰ
ὑπὸ τοῦ υἱοῦ σημαινό-
μενα. καὶ λέγοντες ἕνα
Χριστὸν, ὁμώνυμον δὲ ταύ-
την τὴν προσηγορίαν τι-
θέμενοι, ἵνα διαστήσωσιν
ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, καὶ
Θεὸν λόγον ἀνθρώπου χω-
ρίσωσιν, καὶ διέλωσιν ἕνω-
σιν, ἣν οἰκονομήσας Θεὸς
οὐρανὸν ἀνθρώποις ἀνέῳ-

nulli infideliū cogitationibus ſemetipſos trádentes, Chriſtiani quidem volunt exiſtimari; Dei autem miraculis credere nō volunt; qui unū quidem filiū dicunt; duo autem ſub voce filii ſignificari intelligūt: & unum Chriſtū aſſerunt, ſed appellationem illam æquivocam conſtituunt, ut hominem à Deo diſiungant, & Deum Verbum ab homine ſeparent, atque unionem dividant, quam Deus diſpenſatione efficiens Cælum hominibus aperuit. nā Dei in terris apparitio homines Cælorum Cives effecit, & naturæ noſtræ gloriam

tollunt, dum Dei cũ hominibus communionem ex amore erga homines diſpenſatam improbare conãtur. Si enim neque Deus humana cũ hominibus communia habuit, ita ut ipſe voluit, quantumq; par erat; neq; homo deitati fuit unitus; ſed ſuis proprietatibus, & natura alterum ab altero fuit diviſum: dicant nobis, quænam fuit diſpenſatio? qualem dicent Dei condeſcenſionem; quis ſemetipſum exinanivit, in forma Dei exiſtens? quis ſemetipſum humiliavit in

ξεν. ἡ γὰρ Θεοῦ ἐπὶ γῆς ἐμφάνεια οὐρανῶν πολίτας τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησε. καὶ ἀναιροῦσι τῆς ἡμετέρας φύσεως τὴν τιμὴν, ἀθετῆσαι βουλόμενοι τὴν ἐκ φιλανθρωπίας οἰκονομηθεῖσαν πρὸς ἀνθρώπους κοινωνίαν Θεοῦ. Εἰ γὰρ μήτε Θεὸς ἀνθρώποις ἐκοινώνησε πραγμάτων, ὡς ἠθέλησέ τε καὶ ἐνεδέχετο· μήτε ἄνθρωπος ἡνώθη θεότητι, ἀλλὰ τοῖς ἰδίοις ἰδιώμασί τε καὶ φύσει διῃρημένος τοῦ ἑτέρου ὁ ἕτερος, τίς ἡ οἰκονομία, λέγοιντο ἡμῖν; ποίαν ἐροῦσι Θεοῦ συγκατάβασιν; τίς ἑαυτὸν ἐκένωσεν ἐν μορφῇ ὑπάρχων Θεοῦ; τίς ἑαυτὸν ἐταπείνωσεν ἐν πε-

ſublimitate deitatis conſtitutus? quis pauper fa-

ριοτῆς θεότητος ὤν; πῶς ἐπ-
τώχευσε, πλουτῶν τῇ θεό-
τητι; πῶς ὁ κύριος τῆς δό-
ξης ἐσταύρωται, εἰ μὴ ἄρα
ἕνωσιν πρὸς τὸν καθηλω-
θέντα ἐκτήσατο; πῶς δὲ
τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς
ἀπέκτειναν οἱ Ἰουδαῖοι, εἰ
μὴ κατὰ πάντα ἥνωται τῷ
τεθνηκότι, μηδὲν διεστά-
μενος; πῶς δὲ ὁ υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καταβέβηκεν, εἰ μὴ τῷ
καταβάντι κατὰ ἀκρίβειαν
ἥνωται; οὐχ ἵνα μείνῃ
κάτω, ἀλλ᾽ ἵνα ἑαυτῷ
συναγάγῃ τὸν ἑνώμενον
ἡνωμένον κείμενον. οὐ
συνανέρχῃ ἄνθρωπε Θεῷ
εἰ μὴ Θεοῦ ὁμολογήσεις τὴν
συγκατάβασιν. εἷς ἐστιν ὁ

factus eſt cum eſſet diues ſecundum deitatem? Quomodo Dominus cruci affixus eſt, niſi ipſi unio eum eo, qui clavis affixus pendebat, intercederet? quomodo verò principẽ vitæ Iudæi interfecerunt; niſi per omnia ei, qui mortuus eſt, unitus, nec ulla re ab eo ſejũctus fuerit? & quomodo filius hominis ex Cælo deſcẽdit, niſi deſcendenti arctiſſimè fuit unitus? non ut deorſum permaneret, ſed ut una ſecum elevaret unitum. non coaſcẽdes, ò homo, unà cum Deo, niſi Dei condeſcenſionem confitearis. *Vnus eſt, qui*

deſcen-

deſcendit, idem qui & aſcendit, inquit Paulus: non alius & alius, ſed unus idemq; eſt. nequaquam diviſus, nec duo poſt unionē exiſtens. nam *qui deſcendit*, inquit, *idē eſt, qui & aſcendit ſuper Cælos, ut impleret omnia*, quæ quondā duo apparebant, diſpenſatio unum effecit. quapropter noli poſt indiſſolubilem unionem duos amplius dicere. quod gratia univit cogitatio non dividat. idem hoc & SS. Patres docuerūt, qui ab Apoſtolis diſpenſationis myſterium acceperūt. hoc de unigenito trecenti, & octodecim Patres

καταβὰς οὕτω καὶ ὁ ἀναβὰς, ὁ Παῦλος φησίν. οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος, ἀλλ' ὁ αὐτός ἐστιν οὐκ ἔτι διαιρούμενος, οὐκέτι μετὰ τὴν ἕνωσιν δύο νοούμενος. ὁ γὰρ καταβὰς φησὶν αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω τῶν ἀνθρώπων, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. τὰ θεωρηθέντα ποτὲ δύο ἡ οἰκονομία ἓν εἰργάσατο. οὐκ οὖν μηκέτι λέγε δύο μετὰ τὴν ἄλυτον ἕνωσιν. ὃ ἕνωσεν ἡ χάρις, μὴ διαιρείτω ἔννοια. τοῦτο καὶ οἱ πατέρες ἐδίδαξαν παρὰ τῶν ἀποστόλων διαδεξάμενοι τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον. τοῦτο περὶ τοῦ μονογενοῦς ἐθέσπισαν οἱ ἐπὶ τῆς νικαίας ζωμα-

tres

θέντες ὀκτωκαίδεκα καὶ τριακόσιοι. οἷς πείθεσθαι λέγων, ὁ τὸν Χριστὸν δύο νοῶν μάχεται ταῖς ἐννοίαις, τὴν ἐκείνων πίστιν παντελῶς ἠρνημένος. πάντων γὰρ ἐκείνων, ὥσπερ ἕνα πατέρα, οὕτω καὶ ἕνα υἱὸν εἰπόντων, οὗτος δύο σημαίνεσθαι ὑπὸ τῆς τοῦ υἱοῦ προσηγορίας τιθέμενος, τὴν πίστιν ἐκείνων ἠρνήσατο, εἰπόντων ἕνα υἱόν. μᾶλλον δὲ ἵνα σαφὲς γένηται, τὸ ῥηθὲν αὐτῶν τῶν ῥημάτων τῶν πατέρων ἐκθήσομεν. τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν οὐκ ἔξωθεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν αὐτοῖς εἰρημένων ποιούμενοι. ἔχει οὖν τῆς πί-

tres Nicææ congregati conſtituerunt. quos dum ſe ſequi affirmat ille, qui Chriſtum duo eſſe putat, repugnat illorum sẽtentiis fidem eorum penitus abnegans: cum enim omnes illi quemadmodum unú patrem, ita & unum filium aſſerant;hic dú duo ſub filii appellatione ſignificari ſtatuit, fidem abnegauit illorum, qui unú filium dicunt. Sed ut clarius conſtet, quod dico, ipſa Patrú verba exponam, interterpretatione eorum non extrinſecus, ſed ex ipſiſmet illorum verbis petita. Expoſitio ergo fidei ipſorũ hoc modo ſeſe habet :

Cre-

Credimus in unũ Deũ Patrem omnipotentem, factorem omnium viſibilium, & inviſibiliũ. Et in unum Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei unigenitum, natum ex patre, hoc eſt, ex ſubſtantia patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, conſubſtantialem patri, per quem omnia facta ſunt, tàm quæ in Cælo, quàm quæ in terra: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcẽdit, & incarnatus eſt, & homo factus eſt, qui paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, & aſcendit in Cælos, qui venturus eſt judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum Sanctum.

ϛεως ἐκείνων ἡ ἔκθεσις ὧδε. πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παγκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν. καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τουτέστιν, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ. γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελ-

θόντα καὶ σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς, ἐρχόμενον κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς. καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν· καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν. καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. οὗτοι μὲν οἱ τῶν πατέρων λόγοι τὴν περὶ τοῦ μονογενοῦς πίστιν ἡ-

Eos verò qui dicunt, erat aliquando cum non eſſet. item, antequam gigneretur non erat. Et, quod ex non exiſtentibus factus ſit, aut ex alia ſubſiſtentia, ſivè ſubſtantia. qui dicunt, vel mutabilem vel variabilem eſſe filiũ Dei, hoſce anathematizat Catholica, & Apoſtolica Eccleſia. Hæc Patrum verba ſunt, quæ fidem de unigenito nobis exponunt, & inſtar normæ alicujus omnem humanã cogitationẽ dirigunt. quemadmodũ enim norma ſenſum circa ligni rectitudinem errantem corrigit, obliquitatem arguens: ita & hæc oratio hominum intellectum dirigit, qui fidem no-

ſtram

ſtram ſuis cogitatiónibus pervertere cupiunt. hoſce & nos ſequamur, verbis ipſis credentes, non queſtiones nectentes. aiunt enim illi, credimus, non demonſtrationum rationes adducimus. Credamus ergo & nos, ea quæ diximus, ita ſe habere, & ab omni curioſa inquiſitione penitus abſtineamus. neque enim nos, quæ à patribus credita fuerunt, corrigimus: ſed hæc ita à Deo facta fuiſſe, fide intellectum noſtrum cófirmante, confitemur. adeo ut Chriſtianorum conſortio alienus ſit, quicumq; diver-

μῖν ἐκτιθέμενοι, καθάπερ τινα κανόνα, πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀνθρώπων διορθούμενοι. ὥσπερ γὰρ σφαλλομένην αἴσθησιν περὶ τὴν εὐθύτητα τοῦ ξύλου διορθοῦται κανὼν, τῆς διαφορᾶς ἔλεγχος γινόμενος· οὕτως ὁ λόγος οὗτος τῶν ἀνθρώπων διορθοῦται τὴν ἔννοιαν. ἐπινοίας τὴν πίστιν ἡμῶν διαστρέφειν ἐθέλουσι. τούτοις ἑπόμεθα τοῖς λόγοις πιστεύοντες, οὐ προβλήματα πλέκοντες. πιστεύομεν γὰρ εἶπον ἐκεῖνοι, οὐκ ἀποδείξεις τὰς διὰ λόγων παρεχόμενοι. τοιγαροῦν πιστεύσωμεν καὶ ἡμεῖς οὕτως ἔχειν τὰ εἰρημένα, ἁπάσης περιέργου ζητήσεως παντελῶς ἀπε-

ſa

χόμενοι. οὐ γὰρ ἀγνοούμενα τὰ ὑπὸ τῶν πατέρων πεπιστευμένα. ἀλλ' ὁμολογούμενα τοῦτο· οὕτως γεγενῆσθαι παρὰ Θεοῦ. τῆς πίστεως ἡμῖν βεβαιούσης τὴν ἔννοιαν. ὥστε χριστιανῶν ἀλλότριός ἐστι πᾶς ὁ τῆς ἐκθέσεως ταύτης παρηλλαγμένα φρονῶν, κἂν πιθανόν τι περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν λέγειν δοκῇ. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τῶν ἔξω τις ἀπόδειξιν ἀπαιτεῖ τῆς τῶν μαθημάτων ἀρχῆς. ἀλλὰ πιστῇ παρὰ τοῦ διδασκάλου τὴν ἀρχὴν ὑποδέχεται, οὐδένα κατὰ ταύτης κινῶν λογισμόν. ἀρχὴ τοίνυν τῆς περὶ τοῦ μονογενοῦς πίστεως ἡ ἔκθεσις αὕτη τῶν πατέρων γε-

ſa ſentit ab hac expoſitione; etiāſi probabile quid de fide noſtra dicere videatur. nam nec quiſquam corū, qui extra Eccleſiam ſunt, principium ſcientiarū ſibi demonſtrari poſtulat, ſed fide à magiſtro principium ſuſcipit, nullam contra idipsū controverſiam movens: principium ergò fidei de unigenito hæc Patrum expoſitio eſt. Cum enim de unigenito diſquiſitio ab ipſis inſtitueretur, quod tunc tēporis Arrius, uti nūc Neſtorius, ſuper pietatis ſementem zizania ſuperſeminaret, gloriamque unigeniti in-

infringere conaretur, & vnigenitum quidem Verbum Patris eſſe diceret, ſed dignitate, & gloria Domini deſtitutum: idcircò cõgregati tũc temporis Patres, ut & hoc tempore, legẽ pietatis noſtræ proponunt; omnibus ſophiſmatis de vnigenito ſimpliciorũ aures occludentes. ideoque cum de vnigenito ipſis propoſita eſſet diſquiſitio hanc fidei regulam SS. Patres expoſuerũt, principio facto à Patre: licet nulla unquã quęſtio de Deo Patre fuerit. Quînam ergò expoſitionis principium faciunt à Patre,

γίνηται. ἐπειδὴ γὰρ περὶ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῖς ἡ σκέψις ἐγένετο, τότε Ἀρείου, καθάπερ νῦν Νεστορίου, τῷ σπόρῳ τῆς ἀσεβείας ἐπισπείραντος ζιζάνια, καὶ τοῦ μονογενοῦς τὴν δόξαν παραλιτρώσκειν ἐπιχειρίσαντος. τὸν λόγον μὲν τοῦ πατρὸς εἶναι λέγοντος τὸν μονογενῆ, τῆς δὲ δεσποτικῆς ἀξίας καὶ δόξης ἀπολειπόμενον· τούτου χάριν. ξυναχθέντες οἱ πατέρες καὶ πότε, καθάπερ καὶ νῦν, ποιοῦσι τὴν εὐσέβειαν ἡμῶν νόμον, τοῖς περὶ τοῦ μονογενοῦς πᾶσι σοφίσμασι τὴν τῶν ἁπλουστέρων κλείσαντες ἀκοήν. διὸ καὶ περὶ μονογενοῦς αὐτοῖς προκει-

μένης τῆς σκέψεως, ὃν κανόνα τῆς πίστεως οἱ πατέρες ἐξέθεντο, ἀπὸ τοῦ πατρὸς τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι. καὶ μὴν οὐδέποτε ζήτησις ἐγένετο περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός. πῶς οὖν ἀπὸ τοῦ πατρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκθέσεως πεποίηνται, ζητήσεως οὐδεμιᾶς οὔσης περὶ αὐτοῦ; ἀλλά τι σοφὸν καὶ μέγα πρὸς ἀσφάλειαν ἡμῶν τῆς πίστεως κατασκευάζοντες, πρῶτον εἶπον πατέρα. εἰσόμεθα δὲ τὴν σοφίαν αὐτῶν, προσέχοντες αὐτῶν μετ᾽ ἀκριβείας τοῖς ῥήμασι. πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποι-

tre, cum nulla de eo eſſet quæſtio? quoniam ſapienti, & magno quodam conſilio munimētum fidei noſtræ parabant, primo loco nominabant patrem. Sed cognoſcemus ipſorum ſapientiâ, ſi verba eorum accuratè attendamus. *Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem factorem viſibiliũ omnium, & inviſibiliũ.* Ecquis eorũ, qui ſanè ſapiunt, atq; intellectu ſecundum naturam utũtur, hoc ignorat? omnibus quidem hoc manifeſtum eſt; ſed Patres orationem ſuam hoc modo ordiuntur, non ut rem omnibus no-

tam dicant: ſed quia ſicuti unum Patrem, ita & unum Dominum Ieſum Chriſtū noverant, præmittūt Filio unum Patrem: ut quemadmodū de Patre intellexiſti, *unū Deum omnipotentem*, ita etiam de unigenito Filio unum intelligamus: nec duo ſub filii appellatione ſignificari putemus. ſicuti enim dicentes unum Patrem nequaquam duplicē de eo cogitationem indicunt, ſic & unū dicentes filiū Dominū noſtrum Ieſum Chriſtū, nullo modo duplicē ſignificari volunt. nā in Deo, nec Patris appellatio duo ſignificat,

ττὴν. τίς γὰρ ἀγνοεῖ τοῦτο τῶν εὖ φρονούντων· ἢ κατὰ φύσιν ταῖς ἐννοίαις χρωμένων; ἅπασι μὲν τοῦτο δῆλον ἐστίν. ἀλλ' οὕτως οἱ πατέρες ἀρχόμενοι τοῦ λόγου, οὐχ ἵνα τὸ πᾶσι γνώριμον εἴπωσιν. ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ἕνα πατέρα, οὕτως καὶ ἕνα ᾔδεσαν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, προτάττουσι τοῦ υἱοῦ τὸν ἕνα πατέρα. ἵν' ὥσπερ ἐπὶ τοῦ πατρὸς τὸν ἕνα νενόηκας Θεὸν παντοκράτορα, οὕτως καὶ περὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ, ἕνα νοήσωμεν. οὐδαμοῦ δύο νοοῦντες ὑπὸ τῆς προσηγορίας τοῦ υἱοῦ σημαινόμενα. ὥσπερ γὰρ ἕνα εἰπόντες πατέρα, διττὴν τὴν περὶ αὐτοῦ οὐκ

ἀπεφήναντο ἔννοιαν· οὕτως καὶ ἕνα εἰπόντες υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὐ βούλονται κατ' οὐδένα τρόπον δηλοῦσθαι διττόν. ἐπεὶ γὰρ Θεοῦ οὔτε πατρὸς προσηγορία δύο σημαίνει, οὔτε υἱοῦ τὸ ὄνομα τὰ σημαινόμενα δύο δηλοῖ. τοῦτο μὲν οὖν διδάσκοντες οἱ πατέρες, τῆς περὶ τοῦ ἑνὸς πατρὸς διδασκαλίας ἀρξάμενοι, ἕνα ἐπήγαγον καὶ υἱὸν μονογενῆ, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ἵνα τῇ ἑνότητι τοῦ πατρὸς τὴν περὶ τοῦ ἑνὸς υἱοῦ κατανοήσωμεν ἔννοιαν. ἀλλ' ὁ ἐπεισάκτοις λόγοις τὸ ἁπλοῦν τῆς πίστεως ἡμῶν θολῶσαι θελήσας, κωλυθεὶς δὲ

ficat, nec filii nomen duo ſignificata indicat. hoc ergo docentes SS. Patres, à doctrina de uno Patre exorſi, unum quoq; ſubjũgunt Filium unigenitum, Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum: ut unitate Patris unum quoq; intelligendum eſſe Filiũ cognoſceremus. at ille, qui novo verborũ commento ſimplicitatẽ fidei noſtræ perturbare conatur, ſed à Chriſto præpeditus fuit, commune pluribus & filii, & Chriſti nomen eſſe aſſerit: oſtium hoc blaſphemiis adverſus Chriſtum aperiens: & in ſervatore noſtro duas ver-

diverſas res hiſce nominibus ſignificari affirmat; quorum utrumq; unum quidem nomen, res autem duas eſſe dicit: & appellationẽ quidem unam eſſe ait, duo autem ponit ſignificata. Sed heus tu, ſi ut unum Filii nomen dicis, ita unã intelligis rem ſignificatam; unum filium affirmas, & Patres ſequeris. Sin unum dicis Filii nomen, & unum Chriſti nomen ponis; hoc autem nomine diverſas ſubſtantias ſignificari aſſeris, non conſentis cum SS. Patribus credentibus in unum Dominum Ieſum Chriſtum

ὑπὸ Χριστοῦ, κοινὸν πλειόνων ὄνομα λέγει, τὸ, τε υἱός, καὶ τὸ Χριστός. θύραν ταύτην ἀνοίγων τῆς κατὰ Χριστοῦ βλασφημίας. καὶ ἐπὶ τοῦ σωτῆρος δύο πράγματα εἶναι ταῦτα δηλωτικὰ λέγει· ὧν ἕκαστον ἓν μὲν ὄνομα λέγει, τὰ δὲ πράγματα δύο, καὶ τὴν μὲν ὀνομασίαν μίαν εἶναι φησὶ, τὰ δὲ σημαινόμενα δύο τίθεται, ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὡς ἓν ὄνομα τοῦ υἱοῦ λέγεις, ὦ οὗτος, οὕτως νοεῖς καὶ πρᾶγμα τὸ σημαινόμενον ἕν, ἕνα λέγεις υἱὸν, καὶ ἀκολουθεῖς τοῖς πατράσιν· εἰ δὲ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ λέγεις ἓν, καὶ τὸ Χριστὸς ὄνομα τίθη ἓν,

ὑπὸ δὲ τοῦ ὀνόματος τού-
του οὐσίας. διαφόρους ση-
μαίνεσθαι λέγεις, οὐ συμ-
φωνεῖς τοῖς πατράσι, πι-
στεύσασιν εἰς ἕνα κύριον
Ἰησοῦν Χριστὸν οὕτως, ὡς
ἐπίστευσαν εἰς ἕνα Θεὸν
πατέρα παντοκράτορα.
εἰ μὲν γὰρ περὶ ὀνόματος
ἦν ἡ σκέψις αὐτοῖς, καὶ
ἔλεγον ἕνα υἱὸν, εἶχε σοῦ
χώραν τὸ σόφισμα, τι-
θεμένου τὸ μὲν ὄνομα ἓν,
τὰ δὲ σημαινόμενα πλείω.
Εἰ δὲ ὀλίγος μὲν αὐτοῖς πε
τὶ τῶν ὀνομάτων ὁ λόγος
ἐγένετο, ἕνα δὲ μονογενῆ
τὸν υἱὸν προσηγόρευσαν,
τί περιπλέκῃ προσηγο-
ρίᾳ, καταλιπὼν τὸ δηλού-
μενον; καὶ ὅπερ ἐκεῖνοι
λέγουσιν ἓν προσέχοντες

ſtum eodẽ modo, uti crediderant in unum Deum Patrem omnipotentem, nam ſi de nomine apud eos quæſtio eſſet, atque unum Filiũ dicerent, tum tua cavillatio haberet locum; qui nomen quidem unũ, ſignificata autẽ plura ponis. Si verò nominum apud eos exigua fuerit ratio, unum autẽ unigenitum Filiũ appellarint; quid relicto ſignificato nomini inhæres? quodque illi rem ipſam attendentes unum dicunt, id tu ut unum nomen, res plures ſignificans, exponis? nam & hanc SS. Patrum de Filio locutio-

nem interpretãs Neſtorius in literis, quibus Cyrillo Archiepiſcopo Magnæ Alexandriæ reſpondet, qui liberis verbis defenderat pietatem, & per epiſtolam deferendi erroris auctor illi, fuerat, atque ad redarguẽdum ipſum, fidem trecentorum & octodecim Patrum propoſuerat: huic, inquam Neſtorius in hæc verba reſcribit: *& ſi aures mihi ad fraternam medelam præbueris, ipſas tibi Sanctorum illorum voces adducam, vindicans eas à calumnijs, quæ & ipſis, & per eas divinis literis affinguntur.* deinde appoſitis Sancto-

τῷ πράγματι, τοῦτο οὐ ὡς ὄνομα ἕν, πλειόνων πραγμάτων ἐκτίθη σημαντικόν. καὶ γὰρ καὶ ταύτην περὶ τοῦ υἱοῦ τὴν λέξιν τῶν πατέρων ἑρμηνεύσας Νεστόριος, ἐν οἷς ἀντεπιστέλλων γράφει τῷ τῆς μεγάλης Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπισκόπῳ Κυρίλλῳ, παρρησιασαμένῳ περὶ τοῦ λόγου τῆς εὐσεβείας, καὶ διὰ γράμματος αὐτὸν μεταστῆσαι τῆς πλάνης βουλευσαμένῳ, καὶ πρὸς δυσώπησιν ἐκθεμένῳ τὴν πίστιν τῶν ὀκτωκαίδεκα καὶ τριακοσίων πατέρων, ἀντεπιστέλλων Νεστόριος αὐταῖς ταῖς λέξεσι ταύταις φησί· κἂν μοι τὰς ἀκοὰς εἰς ἀ-

δελφικὴν ἱερείαν παράσχης, αὐτάς σοι τὰς τῶν ἁγίων ἐκείνων φωνὰς παραθήσομαι. τῆς κατ' ἐκείνων ἀπαλλάξας συκοφαντίας, καὶ τῆς κατὰ τῶν θείων γραφῶν δι' ἐκείνων. Εἶτα τὴν λέξιν τῶν πατέρων παρατιθεὶς οὕτω φησί. πιστεύω τοίνυν καὶ εἰς τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. εὐθὺς οὖν ἐνταῦθά μοι σκόπει κλοπὴν ἀναιδῶς τολμωμένην. ἐπειδὴ γὰρ οἱ πατέρες ἕνα νοεῖσθαι θέλοντες τὸν υἱὸν, εἶπον, πιστεύομεν καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κλέπτει τῆς λέξεως τῶν πατέρων τὸ, ἕνα, ἵνα ἔχῃ χώραν ξυναγαγεῖν υἱοῦ δύο

ctorum Patrũ dictis ita ſubjungit. *Credo igitur in Dominum Ieſum Chriſtum*. Hic ſtatim fraudem impudentiſſimam animadverte. nam cum SS. Patres unum Filium intelligi volentes, dixerint: *Credimus in unum Dominũ Ieſum Chriſtum*: ſuffuratur ex verbis Sãctorum Patrum vocem, *unum*, ut locum habeat introducendi duas ſignificationes vocis, *filii*, ſed deprehenſus es in furto, ò bone vir: ſubtrahens id, quod in fide noſtra præcipui momẽti eſt. neque enim illi dixerũt: Credimus etiam in Dominum

Ieſum Chriſtum, ut tu falſarius affirmas. ſed dicentes: *Credimus in unum Deũ Patrem omnipotentẽ*: ſubjungebant: *& in unũ Dominum Ieſum Chriſtum*. Tu verò ſubtracta voce, *unũ*, quæ de Filio dicta fuerat, hoc furto januam errori aperis: ut dicere queas, & vocis filii, & Chriſti duas eſſe ſignificationes: quarum altera naturâ, altera gratiâ gloriosũ oſtendat: & ut hac ratione Chriſtianos ſeducere poſſis, ne pro nobis crucifixum colant; quippe per gratiam præ aliis à Deo gloriâ ornatum. iis enim qui per natu-

τὰ σημαινόμενα. ἀλλ' ἐφωράθης, ὦ βέλτιστε, τὸ καίριον τῆς πίστεως ἡμῶν ὑφελόμενος. οὐ γὰρ εἶπον ἐκεῖνοι, πιστεύομεν καὶ εἰς τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὡς σὺ παραλογισάμενος ἔφης, ἀλλ' εἰπόντες, πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ἐπήγαγον, καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. σὺ δὲ τὸ, ἕνα, ὑφελόμενος τὸ περὶ τοῦ υἱοῦ εἰρημένον, ἐκ τῆς κλοπῆς ταύτης θύραν ἀνοίγεις τῇ πλάνῃ· ἵν' εἰπεῖν δυνηθῇς, καὶ υἱοῦ καὶ Χριστοῦ δύο τὰ σημαινόμενα. καὶ τὸ μὲν, φύσει τὴν τιμὴν, τὸ δὲ χάριτι κεκτημένον. καὶ οὕτως ἀπο-

tu-

στῆσαι δυνηθῆς χριστιανοὺς σέβειν τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἐσταυρωμένον, ὡς κατὰ χάριν παρὰ τοὺς ἄλλους τετιμημένον παρὰ Θεοῦ. τοῖς γὰρ ἔχουσι τὸ κατὰ φύσιν, οὐ χρεία τοῦ κατὰ χάριν Θεοῦ. ὅπη μοι καὶ θαυμάζειν ἐπέρχεται, πῶς τὰ καίρια τῆς τῶν πατέρων ἐκθέσεως Νεσόριος περιελὼν, ἵνα ταῦτα κατασκευάσῃ, τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως αὐτῶν συντίθεσθαι λέγει. εἰ γὰρ συντίθεται τοῖς εἰρημένοις μὴ κλεπτέτω τὸ καιριώτερον. εἰ δὲ τῆς ἐκθέσεως τῶν πατέρων ὑφαιρεῖ, ὃ τὴν αὐτῶν μάλιστα πίστιν δηλοῖ, ὡς ταῖς σαῖς ἐννοίαις πολέ-

turam quid obtinēt, non opus eſt, ut habeant per gratiā Dei. ubi etiam mirari ſubit, quînam Neſtorius ea, quæ præcipuè ad rem faciunt, ex Patrum expoſitione ſubtrahens, ut obtegat hæc ipſa, ſe ſe expoſitionem fidei ipſorum probare dicat. Si enim probet quæ dixere, non ſubtrahat id quod maximè ad rem pertinet. Si autem de Patrum expoſitione id ſubtrahit, quod fidē ipſorum maximè indicat, tanquam opinionibus ſuis repugnans; quid cum illis te conſentire dicis, quibus obtemperare

non

non velis? ſed Patrũ auctoritatem veluti eſcam proprio errori apponens, ſimpliciores hac ipſa in errorẽ trahis, ſimulans quidem te antiquã prætendere fidem; ſed ad proprium errorem verborũ ſubtractionibus eam pervertẽs. Quoniam verò idem ille nomẽ Ieſu ſolius humanæ naturæ appellationem vocat: hoc enim nomen, inquit impoſuit Virgo infanti, ſecundùm Angeli prędicationẽ, dicentis: *vocabis nomen ejus Ieſum*. Et hoc continuò in ore verſans in ſuo adverſus Magnum, & Sanctiſſimum Epiſcopum

μιον, πῶς συμφωνεῖν λέγῃς, οἷς πείθεσθαι μὴ θέλῃς; ἀλλὰ δέλεαρ τῇ ἑαυτοῦ πλάνῃ τὸ τῶν πατέρων ἀξίωμα προθεὶς, τούτῳ πρὸς τὴν ἀπάτην ἕλκεις τοὺς ἁπλουστέρους. προβάλλεσθαι μὲν πίστιν ἀρχαίαν σκηπτόμενος, αὐτὴν δὲ ταύτην πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πλάνην ταῖς τῶν λόγων κλοπαῖς παρατρέπων. ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς, τὸ Ἰησοῦς ὄνομα, τῆς ἀνθρώπου φύσεως μόνης προσηγορίαν καλεῖ. ταύτην γὰρ ἔθετό φησι τὴν ὀνομασίαν ἡ παρθένος τῷ βρέφει, κατὰ χρησμὸν τοῦ ἀγγέλου λέγοντος· καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. καὶ τοῦτο στρέφων

Cy-

ξυνεχῶς ἐν τῷ πρὸς τὸν
μέγαν καὶ ἁγιώτατον ἐ-
πίσκοπον Κύριλλον γράμ-
ματι, λέγει· τοῦ δὲ Ἰησοῦ
γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ
τῆς Ἰουδαίας. καὶ ἑξῆς· ἐ-
γεννήθη ὁ κύριος ἡμῶν Ἰη-
σοῦς Χριστὸς, καὶ εὗρον τὸν
Ἰησοῦν ἐν μέσῳ τῶν δι-
δασκάλων. πανταχοῦ
τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν τῇ
τοῦ Ἰησοῦ προσηγορίᾳ
καλεῖσθαι βουλόμενος.
ὅρα πῶς ἡ τῶν πατέρων
παράδοσις παμψηφεὶ παν-
τελῶς ταύτην αὐτοῦ ἀνα-
τρέπει τὴν ἔννοιαν. αὐτὸν
γὰρ τὸν ἐκ πατρὸς γεν-
νηθέντα ὁμοούσιον τῷ πα-
τρὶ ἐκάλεσαν, καὶ Ἰησοῦν
καὶ Χριστὸν καὶ υἱὸν τοῦ
Θεοῦ. μηδαμοῦ μηδέ-

Cyrillum, ſcripto ait; *Cum ergò natus eſſet Ieſus in Bethlehem Iudeæ.* Item *de qua natus eſt Dominus Ieſus Chriſtus.* Item: *invenerunt Ieſum in medio Doctorum*: ubique appellatione Ieſu humanam naturam indigitari volens. Ecce ut Patrum traditio unanimi ſuffragio hanc ejus ſententiam omninò ſubvertat! nam illum ipſum ex Patre natum, conſubſtantialē Patri, & Ieſum, & Chriſtum, & Filiū Dei appellarūt: nuſpiam alterum ab alterutro proprietatibus ſeparantes. nam cum dicerent: *Credimus etiam in unum Domi-*

mi-

minum Ieſum Chriſtũ, ſubjungebant, *filium Dei*: hunc ipſum intelligentes, ne alium quidem hunc, alium verò intelligas illum: unigenitum, natum ex Patre, hoc eſt ex ſubſtantia Patris: unũ ſcilicet, atque eundem. nam etiamſi aliquid dicant, quod non intelligimus ſecundum naturam, unio tamen idipſum verum eſſe oſtendit. ideoque de Filio dicebant: *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta sũt*. hunc eundem cum iſto intelligentes: quandoqui-

περὶ τοῦ ἑτέρου διϊστῶντες τοῖς ἰδιώμασιν· εἰπόντες γὰρ, πιστεύομεν καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὑπήγαγον, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ· τοῦτον εἰπόντες, ἵνα μὴ ἕτερον μὲν τοῦτον, ἕτερον δὲ ἐκεῖνον νοῇς, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ· τὸν αὐτὸν δηλονότι, τουτ' ἔστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρός. Εἰ γὰρ καί τι λέγουσιν ὃ οὐ ξυνίσμεν τῇ φύσει, ἀλλ' ἡ ἕνωσις αὐτὸ δείκνυσιν ἀληθές· διὸ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ ἔλεγον, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τοῦτον ἐκεῖνον νοοῦντες,

ἐπειδὴ πρότερος ἐκεῖνος, γέγονεν οὗτος. διὰ τοῦτο τὸ Ἰησοῦς εἰς τὸ τοῦ μονογενοῦς σημαινόμενον ἐροῦσιν, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἰδότες Θεόν τε λόγον καὶ γενόμενον ἄνθρωπον. Νεστόριος δὲ τὸν Ἰησοῦν ὡς γάλακτι τραφέντα ἐξουθενεῖ. καὶ ὡς χρόνοις αὐξηθέντα ὑπερορᾷ. καὶ ὡς περιτομὴν δεξάμενον ἀποστερεῖ τῆς θεότητος. οὐκ αὐτοῦ παραβλάπτων τῆς θεότητος τὴν ἀξίαν. ἀλλ' οὗτος ἑαυτὸν ἀποστερήσας καὶ δόξης καὶ σωτηρίας. καὶ ταῦτα λέγων τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως λέγει θαρρεῖν. ἀλλ' οὐχ οὕτως οἱ ἐπὶ τῆς νικαίας πατέρες τὸν Ἰησοῦν

quidẽ cum prius eſſet iſte, factus eſt hic. quapropter nomẽ Ieſu ad unigeniti ſignificationẽ proferunt, unum eundemq; ſciẽtes, & Deum Verbum, & hominem factum. Neſtorius autem Ieſum veluti lacte nutritum nihili facit: & ut annis creſcẽtem deſpicit: & ut circumciſionem ſuſcipiẽtẽ deitate privat: non deitatis illius majeſtatem lædens; ſed ipſe ſemetipſum & gloria, & ſalute privans. Et dum hæc dicit, fidei expoſitione ſe . ti ait. Sed Nicæni l

tres, ò bone vir, Ieſum non tam contum

lio-

lioſè tractarunt: ſed vocabant ipſum filium Dei unigenitum, genitum non factum, conſubſtantialem Patri: eo quod arctiſſima unio ſecūdum diſpenſationem hunc illum efficiat. quandoquidem & iſte antea non mutatus factus eſt hic. non enim mutatus eſt quoad naturam, ſed mirabiliter effecit diſpenſationis unionē. quapropter SS. Patres poſt unionē Dei ad hominem non jā amplius duas res intelligentes, meritò c[illegible] Ieſum dicunt, [illegible]um Verbum deſi[illegible]ant, & ſecundum Theologum loquentes

ἐνύβρισαν βέλτιστε· ἀλλ' ἐκάλεσαν αὐτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ μονογενῆ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί. τῆς κατὰ τὴν οἰκονομίαν ἀκριβεστάτης ἑνώσεως τοῦτον ποιούσης ἐκεῖνον· ἐπειδὴ κἀκεῖνος πρότερος ἀναλλοίωτος γέγονεν οὗτος. οὐ γὰρ μετεβλήθη τὴν φύσιν· ἀλλ' ἐθαυματούργησε τῆς οἰκονομίας τὴν ἕνωσιν. οὐκέτι οὖν μετὰ τὴν ἕνωσιν Θεοῦ πρὸς ἄνθρωπον δύο πράγματα νοήσαντες οἱ πατέρες, εἰκότως Ἰησοῦν λέγοντες, τὸν Θεὸν λόγον σημαίνουσι, καὶ κατὰ τὸν θεολόγου φράζοντες, λόγος τὸν ὁρώμενον Ἰησοῦν ἑρμηνεύουσιν· οὐ τὰς φύσεις

tes

συγχέοντες, ἀλλὰ δηλοῦντες τὴν ἕνωσιν. διὰ τοῦτο ἐκ Θεοῦ γεννηθέντα, καὶ οὐ ποιηθέντα, τὸν ἐκ Μαρίας Ἰησοῦν, καὶ τὸν κύριον τῆς δόξης σταυρωθῆναι λέγουσιν αἱ θεῖαι γραφαὶ, Παύλου λέγοντος. Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν ἵνα κατὰ μηδὲν διαστήσῃς τὸν κύριον τῆς δόξης, τοῦ προσηλωθέντος τῷ ξύλῳ. ἡ γὰρ ἕνωσις τοῦτον τὸν λόγον τὸν ἀπαθῆ πεπονθέναι τὰ τοῦ παθητοῦ παρεσκεύασε. τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἕνωσις, τὸ τὰ ἴδια τῶν ἑνωθέντων εἰς ἓν ξυνελθεῖν. ὥστε ταῦτα περὶ τοῦ υἱοῦ λέγεσθαι, κἀκεῖνα. διὰ τοῦ-

tes Verbum quod oculis videbatur, Ieſum interpretantur: non confundẽtes naturas, ſed unionem oſtendentes. propterea Ieſum Mariæ filium ex Deo genitum, & non factum; item Dominum gloriæ crucifixum ſacræ literæ affirmant, Paulo dicente: *Si enim cognoviſſent nequaquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* ut ſecundum nihil omninò Dominum gloriȩ ab eo, qui ligno affixus fuit, ſepares. Vnio enim effecit ut Verbum hoc impaſſibile ea, quæ paſſibilis naturȩ erant pateretur. Illud enim unio eſt

quod

quod unitorum propria in unum conueniant. ita ut & hæc, & illa de Filio dicantur. ideò Apoſtolus, *Dominum gloriæ crucifixum* eſſe dicit. rurſumque nobis ait: *unus Dominus Ieſus Chriſtus per quem omnia*. & illum Ieſum intelligens, & hunc Dei Verbum appellans, per quem omnia facta ſunt. unde & Nicæni Patres, ponẽtes Dominum Ieſum Chriſtum, unum dixerunt filium unigenitum, non appellatione, aut honore tantum, ſed re ipſa. quocirca etiam hunc conſubſtantialem Patri, & propter nos incar-

το ὁ ἀπόστολός φησιν. ὅτι ὁ κύριος τῆς δόξης ἐσαυρῶται. καὶ πάλιν λέγει ἡμῖν· Εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα. κἀκεῖνον νοῶν Ἰησοῦν, καὶ τοῦτον Θεοῦ λόγον καλῶν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. ὅθεν καὶ οἱ ἐπὶ τῆς Νικαίας πατέρες, θέντες κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἕνα εἰρήκασιν υἱὸν μονογενῆ. οὐ τῇ προσηγορίᾳ, οὐδὲ τῇ τιμῇ μόνῃ, ἀλλ' αὐτῷ τῷ πράγματι. διὸ καὶ ἐκάλεσαν τοῦτον ὁμοούσιον τῷ πατρί, καὶ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντα, καὶ πάθοντα, θαυματουργηθείσης ἑνώσεως, οὐ συγχυθείσης τῆς φύσεως. Εἰ γὰρ οὐκ ἠλλοιώθη ἡ παρ-

θένος ἡ μήτηρ ἐγένετο. οὐδὲ ἀλλοιωθείσης παρθενίας τόκος ἐγένετο Θεοῦ θαυματουργήσαντος παρθένῳ τὸν τόκον, τί θαυμάζεις, εἰ ἐν ἀπαθεῖ φύσει θελήσας Θεὸς ὑπεδέξατο πάθος, οὐκ ἀποθέμενος τὴν ἀπάθειαν; ὁ γὰρ μὴ δεηθεὶς λῦσαι παρθενίαν, ἵνα ποιήσῃ μητέρα· οὗτος παθεῖν βουληθεὶς, οὐκ ἐδεήθη τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν μεταβαλεῖν. ἔχει γὰρ δύναμιν θαυματουργοῦσαν τί κρεῖττον τῶν λόγων τῆς φύσεως. διὰ τοῦτο καὶ Θεὸς ἔμεινε, καὶ γέγονεν ἄνθρωπος, καὶ Ἰησοῦς, καὶ Χριστὸς, καὶ λόγος

carnatum, paſſumq; dixerunt: unione mirabiliter facta, non naturâ confusâ. Si enim Virgo mutata non fuit, & mater facta eſt: nec mutata virginitate partus cõtigit, Deo miraculosè Virgini partum producẽte; quid miraris, ſi Deus in paſſibili natura volens paſſionem ſuſcepit, non impaſſibilitatem deponens? qui enim opus nõ habebat virginitatem ſolvere, ut matrem faceret; ille pati volens non opus habebat virtutem ſuã mutare. habet enim virtutem miraculosè aliquid perpetrant ſupra naturæ rationes. prop

Deus manſit, & homo factus eſt; & Ieſus, & Chriſtus, & Verbum appellatur. item: patitur, & impaſſibilis ſecundum naturã permanet: crucifigitur etiam, & incomprehenſibilis ſecundum ſubſtantiam manet: & mortem ſuſcipit, & mortis imperium obtinet: illa quidem miraculosè perpetrans, tanquam Deus exiſtens: hæc autem ſuſtinens, utpote homo factus. ita hic, & moritur, & à morte non detinetur & patitur, & paſſiones ſolvit: hæc quidem operans Deitate; illa autem propria carne ſuſtinens

προσαγορεύεται· καὶ πάσχει, καὶ ἀπαθὴς μένει τὴν φύσιν· καὶ σταυροῦται καὶ κατ᾽ οὐσίαν ἀχείρωτος μένει· καὶ θάνατον δέχεται, καὶ θανάτου κατακρατεῖ· τὰ μὲν θαυματουργῶν, ὡς ὢν Θεός· τὰ δὲ ὑπομένων, ὡς γενόμενος ἄνθρωπος. οὕτως οὗτος καὶ ἀποθνήσκει, καὶ οὐ κρατεῖται θανάτῳ· καὶ πάσχει, καὶ παθήματα λύει· τὰ μὲν, ἐνεργῶν τῇ θεότητι· τὰ δὲ ὑπομένων τῇ ἰδίᾳ σαρκί. αὐτὸς ὑπομένων, οὐκ ἄλλον ὑπομένοντα βλέπων· ταῦτα γὰρ ὁ Πέτρος περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου πρὸς Ἰουδαίους διαλεγόμενος, ἔλεγεν αὐταῖς

λέξεσιν οὕτως εἰπών· ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἀπὸ τῆς κάτω πατρίδος καλεῖ, ὕστερον ὅτι Υἱὸν Θεοῦ σημαίνει. τὸ γὰρ τέλος δείκνυσι τοῦ λόγου ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄντα ἐπίγειόν τε καὶ οὐράνιον· τὸν αὐτὸν καὶ ἐκ τῶν κάτω χωρίων, καὶ ἐκ τῆς ἄνω δόξης ὁρμώμενον· τὸ μὲν ὄντα πρὸ τῶν αἰώνων· ὃ δὲ δι' ἡμᾶς γενόμενον ὕστερον. ἄνδρες γάρ, φησίν, Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν, τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ἡμᾶς δυνάμε-

nens. ipſe, inquam, ſuſtinēs, nō alium ſuſtinentem videns: nā & Petrus Iudæos alloquens, eadem de Ieſu Nazareno iiſdē verbis dixit, dum ita ait: *Viri Iſraëlitæ audite verba hæc: Ieſum Nazarenum*; à terrena patria ita vocat: poſtea verò filiū Dei eſſe ſignificat· finis enim ſermonis oſtendit unum eundemq; & terrenum, & cæleſtem eſſe. eumdem & ex inferiori hac regione, & ex ſuperna gloria procedentē. quorum quidem alterum fuit ante ſęcula: alterum verò poſtea propter nos factus eſt. ait enim; *Viri Iſraëlitæ, audit*

ba hæc; Ieſum Nazarenum virum approbatum à Deo in vobis, virtutibus, & prodigijs, & ſignis, quæ fecit Deus per illum in medio veſtri, ſicut & vos ſcitis: hunc definito conſilio, & præſcientiâ Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemiſtis: quẽ Deus ſuſcitavit ſolutis doloribus mortis. oſtẽdens vnum eumdẽq; & hominem eſse, & Deum, qui à morte teneri non poterat. mortuus enim eſt, inquit, & impoſſibile erat teneri illum à morte. Nam mortuum eſse hominem indicat: à morte autem teneri non poſse,

σι, καὶ τέρασι, καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε. τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες διὰ χειρῶν ἀνόμων, προσπήξαντες ἀνείλετε. ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου. ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπόν τε ὄντα, καὶ Θεὸν ἀχείρωτον τῷ θανάτῳ· καὶ γὰρ ἀπέθανε, φησί, καὶ οὐκ ἦν δυνατὸν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ θανάτου κατέχεσθαι. τῷ μὲν, ἀπέθανε, δηλῶν ἄνθρωπον· τὸ δὲ μὴ δύνασθαι καταχεθῆναι θανάτῳ, μηνύει Θεόν. ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεόν τε ὄντα, καὶ

ἄνθρωπον γεγονότα δη-
λῶν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ
ἐπὶ τῆς Νικαίας Πατέρες
ἵνα μὴ τὸν Ἰησοῦν θετόν
τινα ὑπολάβωμεν Υἱὸν
τοῦ Θεοῦ, καὶ ἕτερον τὸν
κατὰ φύσιν Υἱόν. οὕτω γὰρ
φρονοῦσιν οἱ πεπλανη-
μένοι, τοῦ σταυρωθέντος
διϊστῶντες τὸν κατὰ φύσιν.
ἵν' ἐκεῖνον δεχόμενοι, τοῦ-
τον καταφρονήσωμεν, καὶ
Υἱὸν Θεοῦ προσκυνήσαν-
τες, ὃν καὶ Πλάτων ὁ-
μολογεῖ, τὸν Χριστὸν ἀθε-
τήσωμεν. μόνην τὴν τε-
τιμημένην φύσιν ἀνθρώ-
που Ἰησοῦν ὀνομάζουσι,
καὶ κάτω τὴν προσηγο-
ρίαν ταύτην κατέχουσι,
καὶ ἐκείνου χωρίζοντες

arguit Deum: unum eundemq; & Deum exiſtentem, & hominem factum ſignificans ideoque Nicæni Patres ne Ieſum adoptivum quẽdam filium Dei, & alium ſecundum naturam filium ſuſpicemur: (ita enim errore decepti ſentiunt diſtinguenres illum, qui ſecundùm naturam eſt, à crucifixo: ut illum admittentes, hunc contemnamus: & filium Dei adorantes, quem & Plato confitetur, Chriſtum repudiemus; ſolam humanam naturam honore provectam Ieſum nominant, atq; eam appellationem deorſum detinent, & ab

altero illo tàm re, quã naturæ proprietatibus ſeparant) horum opinionem ſubvertẽtes dicunt Ieſum: hunc *genitum ex patre*: & ſubjungunt; *hoc eſt ex ſubſtãtia ejus*. quod & Magnus Apoſtolus Petrus à Domino unà cum reliquis Apoſtolis interrogatus fecit: cum enim Dominus ipſis diceret: *quem me dicunt homines filium hominis?* nonnulli reſpondebant dicentes: *alij Ioannem Baptiſtam, alij autem Eliam, alij verò Ieremiam, aut unum ex Prophetis*. deindè cum Dominus oſtẽderet eos, qui hujuſmodi dicebant Filium Homi-

καὶ πράγματι, καὶ τοῖς τῆς φύσεως ἰδιώμασι. τούτων ἀναιροῦντες τὸ φρόνημα λέγουσι τὸν Ἰησοῦν, τοῦτον γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρός. καὶ ἐπάγουσι, τουτέστιν, ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ. ὃ δὴ καὶ ὁ μέγας Πέτρος ἐποίησεν ἐπερωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων. ἐπειδὴ γὰρ πρὸς αὐτοὺς ὁ Κύριος φησί. τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τινὲς μὲν ἀπεκρίναντο λέγοντες· οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν· οἱ δὲ Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. Εἶτα τοῦ κυρίου δείξαντος, ὅτι οἱ τοιαῦτα

λέγοντες τιμῶσι μὲν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τῆς δὲ ἀληθείας ἀπολιμπάνονται, ἐρωτᾷ τοὺς ἀποστόλους, εἴ τι φρονεῖν ἔχοιεν μεῖζον περὶ αὐτοῦ, καὶ φησί. ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀλλὰ πρόσεχε ὅτι ταῦτα λέγει, τὴν πεῦσιν περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ποιούμενος. πρὸς ὃν ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος φησί. σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς Θεοῦ ζῶντος. οὐκ ἄνθρωπον εἰπὼν αὐτὸν ὡς πολλοὶ τετιμημένον τῇ χάριτι. ἀλλ' αὐτὸν ὁμολογήσας εἶναι τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ γενόμενον ἄνθρωπον, καὶ τοῦτον ἐκεῖνον γνωρίσας,

Hominis quidem honorare, ſed rei veritatem non attingere: interrogat Apoſtolos numquid ſublimius de ipſo ſentirent, & ait; *Vos autem quem me eſſe dicitis?* Sed animadverte, quod de Filio Hominis quæſtionem proponens hæc dicat. *Cui reſpondens Simon Petrus dixit: Tu es Chriſtus filius Dei vivi.* non hominem illum, ut multi, per gratiam honore decoratum vocans: ſed confitens ipſum unigenitum Dei filium eſse, hominem ſcilicet factũ, & hunc pro illo agnoſcens, nec uſpiam res illas dividens. quidnam ergo Dominus?

 num-

nũquid increpat Petrum, ut non diſcernentem naturas: neq; dividẽtem filium hominis à deitate Verbi? numquid objurgabat, veluti deitatis, & humanitatis naturas non ſeparantem? an potiùs beatum eum prædicabat dicens: *Beatus es Simon Bar-Iona: quia caro, & ſanguis non revelavit tibi, ſed pater meus, qui in Cælis eſt*. Etenim cum de viſibili id affirmaret, quod ex natura viſibili non didicerat, beatus pronunciatur, utpotè illud, quod de carne dixerat, non à carne, & ſanguine edoctus, ſed à Patre, qui

καὶ μηδαμοῦ τὰ πράγματα διαιρῶν. τί οὖν ὁ κύριος; ἆρα ἐπιτιμᾷ τῷ Πέτρῳ ὡς μὴ διακρίναντι τὰς φύσεις; μηδὲ διαστήσαντι τῆς τοῦ λόγου θεότητος τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ἆρα ἐπέπληξεν, ὡς μὴ χωρίσαντι τὰς φύσεις θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος; ἢ μᾶλλον ἐμακάρισεν αὐτὸν, λέγων· μακάριος εἶ Σίμων Βαρ-Ἰωνᾶ. ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἐπειδὴ γὰρ εἶπε περὶ τοῦ ὁρωμένου, ὃ οὐκ ἐκ τῆς ὁρωμένης φύσεως ἔμαθε, μακαρίζεται· ὡς τὸ ῥηθὲν περὶ σαρκὸς μὴ μαθὼν παρὰ

σαρκὸς καὶ αἵματος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς. τὸ γὰρ Θεὸν λόγον ἐν σαρκὶ ὀφθέντα γνωρίσαι, ὄντως τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς γνώσεως ἦν. διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐπὶ τῆς Νικαίας πατέρες τὸν Ἰησοῦν τοῦτον τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, περὶ οὗ καὶ Πέτρον ὁ κύριος ἤρετο, μονογενῆ προσηγόρευσαν ὁμοούσιον τῷ πατρί, τῷ μεγάλῳ Πέτρῳ περὶ αὐτοῦ σύμφωνα λέγοντες, καὶ τοῖς ἴχνεσι τῶν Πέτρου δογμάτων ἑπόμενοι. τοῦτον γὰρ τὸν Ἰησοῦν ὁμολογοῦσιν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρός, τουτέστιν, ἐκ τῆς οὐσίας αὐ-

qui in Cælis eſt. nam Deũ Verbũ in carne apparẽtem cognoſcere, revera ad Dei Patriſque cognitionem pertinebat. quocirca & Nicæni Patres Ieſum hunc filium hominis, de quo etiã Dominus Petrum interrogabat, unigenitum appellabant cõſubſtantialem Patri: idem cũ magno Petro de ipſo dicentes, & Petri dogmatum veſtigia ſequẽtes. hũc enim Ieſum cofitentur filium Dei viui, genitũ ex patre, hoc eſt, ex ſubſtantia ejus, cõſubſtantialem Patri. Ne enim errones iſti Ieſum adoptivum filium exiſtimarent, ſubjungebant

SS. Patres; *unigenitũ ex Patre natũ*. deinde accuratius fidem explicantes dicunt: *Deũ de Deo*, hunc ſcilicet Ieſum: *lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, conſubſtantialem patri*, per *quem omnia facta ſunt, quæque in Cælo, & quæ in terra*: ea de filio hominis affirmantes, quæ Petrus breviter confeſſus beatus judicabatur. at poſtquã oſtenderant Chriſtũ Ieſum eſſe illum ipſum filium ante ſæcula, vide qua ratione iterum unigenitum ante ſæcula hominem factum oſtendant, reciprocis hiſce

τοῦ, ὁμοούσιον τῷ πατρί. ἵνα γὰρ μὴ θετὸν Υἱὸν νομίσωσιν οἱ πεπλανημένοι τὸν Ἰησοῦν, ἐπήγαγον οἱ πατέρες· τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ. Εἶτα ἐξακριβοῦντες τὴν πίστιν, λέγουσι. Θεὸν ἐκ Θεοῦ. τοῦτον δηλονότι τὸν Ἰησοῦν. φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ. γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα. ὁμοούσιον τῷ πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ταῦτα λέγοντες, ἃ συντόμως ὁ Πέτρος ὁμολογήσας, ἐκρίθη μακάριος. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν αὐτὸν

εἶ) τὸν πρὸ αἰώνων Υἱὸν ἀπεφήναντο, ὅρα πῶς πάλιν τὸν πρὸ αἰώνων μονογενῆ δεικνύουσιν ἄνθρωπον γεγενημένον. ταῖς ἀντιδόσεσι ταύταις τῆς σωτηρίου οἰκονομίας τὴν ἕνωσιν ἐφιστῶντες, καὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν δεικνύντες, Θεόν τε ὄντα μονογενῆ, καὶ ἄνθρωπον δι' ἀνθρώπους γεγενημένον. ἐπειδὴ γὰρ εἶπον τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ὁμοούσιον τῷ πατρί, τὸν αὐτὸν, οὐχ ἕτερον, δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, φασὶ, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάν-

ſce attributionibus diſpenſationis ſaluti-feræ unionem probantes, & unum eundemque oſtendentes Deum exiſtentem vnigenitum, & hominem propter homines factum. poſtquã enim Dominum Ieſum Chriſtum conſubſtãtialem dixiſſent Patri, eundem non aliũ propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcẽdiſſe, & incarnatum, & hominem factum, paſſumque, & reſurrexiſſe tertia die ajũt: poſtquam enim dixerant, unigenitũ Deũ Verbum deſcendiſſe, ne localem Dei tranſitum intelligeres; (deitas enim omnia im-

implet à propria creatura nuſquam ſejuncta :) explicant illud *deſcendiſſe*, dum ajũt, *hoc eſt*, *incarnatum eſſe*. non ſolùm habitantem in carne, ſed incarnatum dicunt, Dei hominiſq; vnionem accuratius hoc loquendi modo indicantes. hoc enim, inquiunt, eſt deſcendiſſe, carnis expertem incarnari propter hominum ſalutem, natura nequaquam mutata. nam dogmatum ſecuritati rurſus conſulendum, quæ omnẽ temeritatis januã errori præcludant. non enim mutata natura Deus homo factus eſt, (abſit) ſed vnionem

τα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. ἐπειδὴ γὰρ εἶπον κατελθόντα τὸν μονογενῆ Θεὸν λόγον, ἵνα μὴ τοπικὴν Θεοῦ νοήσῃς μετάβασιν. θεότης γὰρ τὰ πάντα πληροῖ, τῆς ἰδίας οὐκ ἀπολιμπανομένη δημιουργίας ἑρμηνεύουσι τὸ κατελθόντα, τουτέστι, λέγοντες, σαρκωθέντα. οὐκ οἰκήσαντα μόνον ἐν τῇ σαρκὶ, ἀλλὰ σαρκωθέντα φασί. ταύτῃ τῇ λέξει Θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπου ἕνωσιν μηνύοντες ἀκριβέστερον. τοῦτο γὰρ ἐστι φασὶ, κατελθόντα, τὸ σαρκωθῆναι τὸν ἄσαρκον διὰ τὴν ἀνθρώπων ζωὴν, οὐ μεταβληθείσης τῆς φύσεως. πάλιν γὰρ ἀσφαλιζέσθω τὰ δόγματα, πᾶσαν θύραν ἐπηρείας

ἀποκλείονται τῇ πλάνῃ. οὐ μεταβληθεὶς τὴν φύσιν ὁ Θεὸς γέγονεν ἄνθρωπος. ἄπαγε. ἀλλὰ θαυματουργήσας τὴν ἕνωσιν. οὐ παθητὸς γενόμενος τὴν φύσιν, ἀλλὰ παθὼν τῇ πρὸς τὸ παθητὸν ἀκριβεῖ κοινωνίᾳ. εἰ μὲν γὰρ γυμνὴ ἡ φύσις τοῦ Θεοῦ τὸ πάθος ἐδέχετο, ὄντως ἐλέγχομεν Θεὸν παθητόν. Εἰ δὲ πιστεύομεν, Θεὸν μὲν ὑπὲρ ἀνθρώπων θελῆσαι παθεῖν, τῆς δὲ φύσεως οὐ δεχομένης τὸ πάθος, ἑνωθῆναι διὰ τοῦτο τῷ παθητῷ, καὶ τῇ ἑνώσει ταύτῃ δέξασθαι τὸ πάθος· οὐ παθητὸν Θεόν, ἀλλὰ φιλάνθρωπον λέ-

nem miraculosè perficiens: non paſſibilis factus ſecundum naturam, ſed patiens ob arctam cum paſſibili communionem. nam ſi nuda Dei natura paſſionem ſuſtinuiſſet, revera Deũ paſſibilem argueremus. at ſi credamus, Deum pro hominibus pati quidem voluiſſe; naturâ autem paſſionem non recipiente, propterea paſſibili unitum eſſe, & hac unione paſſionẽ ſuſcepiſſe: non paſſibilem Deum ſed miſericordem dicimus; non infirmum, & impotentem propter paſsionem, ſed potentem ſupra naturam. propterea Sancti Patres

cum

cum incarnatum dixiſſent, ſubjunxerunt, hominem factũ: præſupponentes, ut dixi, hiſce verbis deitatis, & humanitatis ſummam unionem. quã ob cauſã ſecurè ſubjungebant, de Deo, dicentes, eum paſſum eſſe: non ut naturam Dei paſſibilem intelligeremus; ſed Deũ patientem, eò quod quàm arctiſſimè cum paſſibili unitus eſſet. nec mireris, quod verba audias, quæ rationem ſuperant. ipſe naturâ ſuperior erat. hominum enim natura ex ſemine oritur: ſed Servator ea quæ ſupra noſtram naturam ſunt miracu-

γομένου. οὐκ ἀσθενήσαντα διὰ τὸ πάθος, ἀλλὰ δυνηθέντα τὰ ὑπὲρ φύσιν. διὰ τοῦτο οἱ πατέρες εἰπόντες αὐτὸν σαρκωθέντα, ἐπήγαγον, ἐνανθρωπήσαντα. τούτοις ὡς ἔφην, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος ἄκραν ἕνωσιν ὑποτιθέμενοι. δι' ἣν αἰτίαν ἀσφαλῶς ἐπήγαγον περὶ Θεοῦ λέγοντες, τὸ, παθόντα, ἵνα μὴ φύσιν Θεοῦ νοήσωμεν παθητήν. ἀλλὰ παθόντα Θεὸν, διὰ τὸ ἓν γενέσθαι πρὸς τὸ παθητὸν κατὰ ἀκρίβειαν. καὶ μὴ θαυμάσῃς λόγων ἀκούων νικώντων τὸν λόγον. τῆς φύσεως κρείττων ἐγένετο. ἡ μὲν γὰρ ἀνθρώπων φύσις

ἐκ σπέρματος γίνεται. ἀλλ' ὁ σωτὴρ τὰ ὑπὲρ φύσιν τὴν ἡμετέραν θαυματουργεῖ. οὐ γὰρ ἐδεήθη σπέρματος, καὶ γέγονεν ἄνθρωπος. θαυμάζεις τοῦτο πιστεύσας, καὶ οὐκ ἐρευνᾷς λογισμοῖς; οὐκοῦν πίστευε κἀκεῖνο ὃ περὶ τῆς παρθένου πεπίστευκας. εἰ γὰρ οὐκ ἠλλοιώθη παρθένος καὶ μήτηρ ἐγένετο, καὶ θεὸς μὴ ἀλλιωθεὶς γέγονεν ἄνθρωπος. ὡς ταῦτα δέχῃ θαυμάζων, καὶ οὐδὲν πολυπραγμονῶν, δέχου κἀκεῖνα, Θεοῦ συγκατάβασιν ἐπαινῶν, καὶ μηδαμοῦ φύσεως λόγους κινῶν. καὶ ταῦτα κἀκεῖνα Θεοῦ γέγονε θαύματα.

losè effecit, nō enim indigebat ſemine, & factus eſt homo. miraris hoc fide credēs, & nō ſcrutaris rationibus? ergo & illud crede, quod de Virgine credendum accepiſti. Si enim Virgo mutata non fuerit, & mater facta eſt; etiam Deus non mutatus factus eſt homo. Sicuti iſta recipis, admirans, & nequaquā curiosè perveſtigans, ita etiam hæc admitte; Dei cōdeſcenſionem prædicans, & naturæ rationes nequaquam movens. Et hæc, & illa Dei miracula fuêre. una fide utrumq; diſce, nec teipſum in infinitas quæſtiones con-

conijce: ne hujuſmodi quærendis, fundũ quidem rationis ſubeas, enatare autem non valens, in ipſo quæſtionis fundo fidei ſimplicitati innutritos naufragio perdas. nam dum nos calumniatur, ſimpliciores decipit: quaſi nos Deum paſſibilẽ eſſe affirmemus, quoniam propter ineffabilem, atque inconfuſam unionem cum paſſibili, paſſiones Dei proprias factas fuiſſe dicimus, quas per operationem miraculoſã Deo tribuimus, non ſecundum mutationem ſubſtantiæ. Si enim paſſibilem paſſum eſſe diceremus,

μιᾷ πίστει ἀμφότερα μάνθανε, καὶ μὴ ἑαυτὸν ἐμβάλῃς ἀπεράντοις ζητήμασιν. ἵνα μὴ τοιοῦτα ζητῶν, πρὸς μὲν τὸ βάθος τοῦ λόγου καταδύῃς, ἀνέξασθαι δὲ μὴ δυνηθῇς, ἐν αὐτῷ βυθῷ τοῦ ζητήματος ναυαγήσας ξυντραφέντας ἁπλότητι πίστεως. συκοφαντῶν γὰρ ἡμᾶς, ἠπάτα τοὺς ἁπλουστέρους, ὡς ἡμῶν παθητὸν λεγόντων εἶναι ὁ θεός. ἐπειδὴ διὰ τὴν πρὸς τὸ παθητὸν ἀπόῤῥητόν τε καὶ ἀσύγχυτον ἕνωσιν Θεοῦ λέγομεν ἴδια γεγενέναι τὰ πάθη. ἃ κατὰ θαυματουργίαν Θεοῦ γίνεσθαι φαμὲν, οὐ κατὰ ἀλλοίωσιν τῆς οὐσίας. εἰ γὰρ ἐλέγο-

μὲν πεπονθέναι παθητόν, οὐκ ἦν θαῦμα τὸ γεγενημένον. τὸ γὰρ παθητὸν παθεῖν, κατὰ λόγον ἐστὶ τῆς φύσεως. θαυματουργίαν δέ σοι λέγω, ἵνα πιστεύῃς μόνον, ὡς τοῖς ἄλλοις παραδόξως ποιηθεῖσιν ὑπὸ Θεοῦ, καὶ μηκέτι καταπίπτῃς πρὸς τοὺς λόγους τῆς φύσεως. παθητὸν μὲν γὰρ τοῦτο λέγεται καὶ πᾶσι γνωρίζεται, ὃ τὴν φύσιν ἔχει παθεῖν δυναμένην, κἂν μὴ ὑπομείνῃ τὸ πάθος. καυστὸν μὲν γὰρ τὸ ξύλον ἐστὶ κἂν μηδέποτε παραδοθῇ τῷ πυρί. τμητὸν δὲ τὸ σῶμα λέγεται, κἂν μηδέποτε τῇ ἀκμῇ τοῦ σιδήρου πα-

remus, id quod factum eſt, miraculum non eſſet, nam paſſibilem pati ſecundum naturæ rationem accidit: ego verò miraculum tibi dico, ut fide tantum, quemadmodum alia miraculosè à Deo perpetrata, credas, nec amplius ad naturę rationes recidas. hoc enim paſſibile dicitur, & ab omnibus agnoſcitur, quod naturam obtinet, quæ pati poteſt, etiamſi paſſionẽ non ſuſtineat. nam lignum cõbuſtibile eſt, etiamſi núquam igni tradatur. Corpus autem ſectile dicitur, etiamſi nunquam acumini ferri exponatur. quippe ex natura,

non ex actione rebus huiuſmodi appellationes obtigere. quo modo ergò Deum paſſibilem dicis, qui eam naturam, quæ pati poſſit, habere nõ dicis? miraculoſo enim modo paſſionẽ ſibi ipſi adoptavit, paſſibili mirabilitèr unitus: non autem ſecũdùm naturam eã ſuſtinuit. quocirca etiam Sanctiſſimi Nicæni Patres à Spiritu Sancto ad fidei conſenſum, concentumque reducti, ipſum Deum Verbum, Patri conſubſtantialem, natura ſua, ſicut omnes ſcimus, impaſſibilem, propter nos homines, & propter

ρᾳδιουργηθῇ. ἐκ γὰρ τῆς φύσεως τοῖς πράγμασιν, οὐκ ἐκ τῆς ἐνεργείας αἱ τοιαῦται προσηγορίαι γεγένηνται. πῶς οὖν λέγεις Θεὸν παθητὸν, ὁ μὴ λέγων ἔχειν αὐτὸν φύσιν παθεῖν δυναμένην; ἐθαυματούργησε γὰρ ἑαυτῷ τὸ πάθος, ἑνωθεὶς παραδόξως τῷ παθητῷ, καὶ οὐ κατὰ τὴν φύσιν ἐδέξατο. διὸ δὴ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς Νικαίας ἁγιώτατοι πατέρες τῷ ἁγίῳ πνεύματι πρὸς συμφωνίαν ἀγόμενοι πίστεως, αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον, τὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ ὄντα, τὴν φύσιν ἀπαθῆ, καθὼς πάντες γινώσκομεν, δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμε-

pter

τέραν σωτηρίαν κατελθόντα λέγουσι· τουτέστι σαρκωθέντα· ἵνα γνῷς ὅτι λόγος Σὰρξ ἐγένετο· εἰ δὲ μήπω τὸ Σαρκωθέντα νοεῖς, ἐνανθρωπήσαντα λέγουσιν. Εἶτα τὸν αὐτὸν παθητόν φασιν, ὡς εἰκὸς γενόμενον ἄνθρωπον. τοῦτο γὰρ ἦν ἄνθρωπον εἶναι, τὸ παθεῖν τὰ ἀνθρώπινα. ὅπερ ὁ πλανηθεὶς τῇ πίστει κατανοῆσαι μὴ δυνηθεὶς, ἀλλ᾽ εἰς ζήτησιν λογισμῶν τὸ θαῦμα καταβιβάσας, ἐνόμισε παθητὸν εἶναι Θεὸν, τὸν ἐν ἀπαθεῖ φύσει τὰ τῶν ἀνθρώπων ἰδιοποιησάμενον πάθη· οὐ τὸ παθητὸν δὲ ἄλλως ἐστὶ παθητὸν ποιῶς

pter noſtram ſalutēm deſcendiſſe ajunt, hoc eſt, incarnatum eſſe. ut Verbum carnem factū eſſe ſcias. Si verò incarnationis vocem necdum intelligas, hominem factū eſſe dicunt. deinde eundem paſſibilem pronunciant, utpotè hominem factū. hoc enim erat hominem eſſe, humana pati. quod cum errabundus in fide animo capere non poſſet, ſed miraculum ad rationum diſquiſitionem produxiſſet, exiſtimavit paſſibilem eſſe Deum, qui in natura impaſſibili humanas paſſiones ſibi proprias fecit. neque verò paſſibile alia ali-

qua ratione eſt paſſibile, quàm quod naturam habeat, quæ pati poſſit: quandoquidem nec B. Virgo hominis genitrix eſt. neque enim capax eſt partûs permanẽs virginitas. at Maria permanens virgo Deum Verbum hominẽ factum peperit. numquid ergo omnis virgo hominem parit, quia una virgo peperit? nequaquam. quare nec Deus paſſibilis, quia ſemel per diſpẽſationem propria ſua carne paſſionem ſuſtinuit. Idcirco SS. Patres Nicææ congregati fidenter & Deum paſſum aſſeruerunt, & paſſibilem non

δὲ, ἀλλὰ τὸ φύσιν ἔχειν παθεῖν δυναμένην. ἐπεὶ καὶ ἡ παρθένος οὐκ ἔστιν ἀνθρωποτόκος. οὐ χωρεῖ γὰρ τὸν τόκον μένουσα παρθενία. καὶ μὴν ἄνθρωπον γενόμενον τὸν Θεὸν λόγον ἔτεκε Μαρία, μείνασα παρθένος. ἆρ' οὖν πᾶσα παρθένος ἀνθρωποτόκος, ἐπειδὴ μία παρθένος ἔτεκε; οὐδαμῶς. οὐκοῦν οὐδὲ Θεὸς παθητὸς, ἐπειδὴ ἅπαξ δι' οἰκονομίαν τῇ ἑαυτοῦ σαρκὶ τὸ πάθος ἐδέξατο. διὰ τοῦτο θαῤῥήσαντες οἱ ἐπὶ τῆς Νικαίας συνελεγμένοι πατέρες, καὶ παθόντα εἶπαν Θεὸν, καὶ παθητὸν οὐκ ἐδίδαξαν. ὁ γὰρ διὰ οἰκονομίαν καὶ σω-

φίαν τεθαυματουργῆσθαι, τοῦτ' οὐδεὶς ἐμφρονῶν τῷ λόγῳ τῆς φύσεως ἀνατίθησι. μετὰ οὖν τὸ εἰπεῖν τοὺς πατέρας περὶ μονογενοῦς τοῦ γεννηθέντος ἐκ τοῦ πατρὸς, τὸ Σαρκωθῆναι, ἐνανθρωπῆσαι, παθεῖν, ἐπάγουσι λέγοντες, αὐτὸν ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο γὰρ ἦν τοῦ κατὰ Θεὸν πάθους τὸ χρήσιμον. οὗτος ὁ καρπὸς τοῦ Θεὸν ὑπὲρ ἀνθρώπων ἑλέσθαι τὸν θάνατον. ἵνα γὰρ συναναστήσῃ τὴν θνητὴν φύσιν ὁ ἀθάνατος, τῶν ἀνθρωπίνων ἡμῖν κοινωνεῖ. ὃ δὴ καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος σαφῶς δηλῶσαι βουλόμενος ἔλεγε. συνή-

non docuerunt. quidquid enim per diſpēſationem, & ſapientiam miraculoſo modo factum fuit, id nemo ſapiens naturæ rationi tribuit. poſtquam ergò SS. Patres de Vnigenito ex Patre nato dixerunt, incarnatum, hominem factum, paſſumque eſſe, ſubjungunt deinde, illum reſurrexiſſe tertia die. hoc enim paſſionis Dei emolumentum erat: hic fructus mortis, quam Deus pro hominibus ſubiit. nam ut ſecum reſuſcitaret naturam mortalem, immortalis humana nobiſcum participat. quod & magnus ille Apoſtolus Paulus per-

ſpicuè indicare volẽs, dicebat : *Conreſuſcitavit, & conſedere fecit in cæleſtibus in Chriſto*, non dicit *reſuſcitavit*, ſed *conreſuſcitavit*: vt non ſolius hominis mortem, & reſurrectionem, ſed & reſuſcitantis ipſum intelligas: qui ſapientiâ ſuâ, non autem naturę mutatione hęc ſuſtinuit. unde etiam nõ mortalẽ, ſed miſericordem, hominumque amantem vocamus. nã morte mortem abolevit, & paſſionibus paſsibile per ſanavit. dicant enim, *quis exinanivit ſemetipſum uſque ad mortẽ, mortem autem crucis*, niſi Deus cum homi-

γειρε καὶ ξυνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. οὐκ ἤγειρε λέγει, ἀλλὰ συνήγειρεν. ἵνα μὴ ἀνθρώπου μόνου θάνατον καὶ ἀνάστασιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν γνωρίσῃς, ὑπομείναντος ταῦτα σοφίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, καὶ οὐκ ἀλλοιώσει τῆς φύσεως. ὅθεν οὐδὲ θνητὸν, ἀλλὰ φιλάνθρωπον λέγομεν. θανάτῳ γὰρ κατήργησε θάνατον, καὶ πάθεσι τὸ παθητὸν ἐξιάσατο. ἐπεὶ λεγέτωσαν, τίς ἐκένωσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, εἰ μὴ ὁ τούτου κοινωνήσας τοῖς ἀνθρώποις Θεὸς ἑκουσίως, οὐ τὴν φύσιν ἀναγκασθείς; τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑ-

nibus

μῖν, φησιν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσεν, μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρηθεὶς ὡς ἄνθρωπος. ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. τί λέγεις ὦ θαυμάσιε Παῦλε; ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, καὶ ἴσος διὰ τοῦτο Θεῷ γνωριζόμενος, ἑαυτὸν ἐκένωσε; καὶ τί τῆς κενώσεως τὸ εἶδος, εἰπέ. μορφὴν, φησὶ, δούλου λαβών. καὶ μὴν εἰ

nibus ſpontè, nõ autem naturæ neceſsitate eam participans? *hoc enim ſentiatur in vobis*, inquit, *quod & in Chriſto Ieſu, qui in forma Dei exiſtens, non rapinã exiſtimavit eſſe æqualem Deo: ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo: humiliavit ſemetipſum, factus obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis*. ò Paule admirande quid ais? *qui in forma Dei exiſtẽs*, ideoque *æqualis Deo* cognitus, *ſemetipſum exinanivit*. & quænam exinanitionis forma? dic quæſo. *formam*, inquit, *ſervi accipiens*.

& ſiquidem ſolummodo ſervi formam aſſumpſiſſet, exinaniſſet ſemetipſum? ſed modum, inquit, conſidera, quo ſervi formam aſſumpſit, & cognoſces quod priùs ſemetipſum exinanivit. Si enim non cōdeſcendens Homini Deus hominem aſſūpſiſſet, formam ſervi tantum accepiſſet, neque exinaniſset ſemetipſum. quoniam verò ipſe, inquit, homo factus eſt, *inventus enim eſt, ut homo*, ait Paulus, *humiliavit ſemetipſum, factus obediens uſque ad mortem, mortem autē Crucis*; meritò dicebat, quod *ſemetipſum exi-*

μόνον προσέλαβε δούλου μορφὴν, ἑαυτὸν ἐκένωσεν. ἀλλὰ τὸν τρόπον σκόπει, φησὶν, ᾧ ἀνέλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, καὶ γνώσῃ ὅτι πρότερον ἐκένωσεν ἑαυτόν. εἰ μὲν γὰρ μὴ συγκαταβὰς ἀνθρώπῳ Θεὸς ἀνέλαβεν ἄνθρωπον, μορφὴν ἔλαβε δούλου μόνον, καὶ ἑαυτὸν οὐκ ἐκένωσεν. ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς, φησὶ, γέγονεν ἄνθρωπος, εὑρεθεὶς γὰρ ὡς ἄνθρωπος, φησὶν ὁ Παῦλος, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Εἰκότως εἶπεν ὅτι ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. ἐπεὶ πῶς

nani-

ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, καὶ μὴ ἁρπαγμὸν ἡγούμενος τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἑαυτὸν ἐκένωσε; λεγέτωσαν ἡμῖν οἱ τῆς κατὰ Χριςὸν οἰκονομίας τὴν χάριν ἀρνούμενοι. ἀλλ' οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν πῶς ἑαυτὸν ἐκένωσεν ὁ Θεός, ἄνθρωπον μὲν τετιμημένον λέγοντες εἶναι τὸν Χριςὸν, σάρκα δὲ τὸν λόγον γεγενῆσθαι μὴ θέλοντες. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ὁ τὴν πλάνην ταύτην ἀναφανδὸν κηρύττειν τετολμηκώς, κλέπτει τῆς ἀποςολικῆς διδασκαλίας αὐτὸ δὴ τοῦτο (ἐκένωσεν ἑαυτὸν) δεδοικὼς τὸν λόγον, ὡς δηλαδὴ δυνά-

nanivit, formam ſervi accipiens. quomodo enim in forma Dei exiſtens, nec rapinam exiſtimans eſse ęqualem Deo, ſemetipsũ exinanivit, dicant nobis qui gratiam diſpenſationis in Chriſto negant. Sed dicere nõ poſsunt quomodo Deus ſemetipſum exinaniverit, qui Chriſtum quidẽ eximiæ dignitatis hominẽ eſse ajunt: Verbũ autẽ carnẽ factũ eſse nõ volunt. nam qui errorẽ iſtum publicè prædicare auſus eſt, ſuffuratur hoc loco ex apoſtolica doctrina illud, *exinanivit ſemetipſum*, metuens hunc ſermonem, utpote qui Dei cum rebus

bus humanis cõmunionem oſtẽdere poſſit; quam ipſę omninò negavit; non Deũ hominem factum, ſed hominem gratiâ deificatum Chriſtum appellans. nam ubi Magni Cyrilli admonitioni contrario ſcripto reſpondet, injecta in literis ad magnum illum virũ dicti hujus apoſtolici mentione, tanta cum arte illud explicat, ut orationis perverſionẽ ignorãtes in errorem abducere poſſit. Sed ut clarè conſtet, quod dico, ipſa Decepti verba ex epiſtola illa apponam, ubi ſic ad ver-

μένον τὴν περὶ τὰ ἀνθρώπινα τοῦ Θεοῦ κοινωνίαν, ἣν αὐτὸς ἠρνήσατο παντελῶς· οὐ Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα, ἀλλὰ ἄνθρωπον λέγων τὸν Χριστὸν θεωθέντα τῇ χάριτι. ἀντιγράφων γὰρ καὶ ἀντιλέγων τῇ τοῦ μεγάλου Κυρίλλου παραινέσει, καὶ μνησθεὶς ἐν τῇ πρὸς τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἐπιστολῇ ταυτησὶ τοῦ ἀποστόλου τῆς λέξεως, μετὰ τοσαύτης τῆς τέχνης τὴν ῥῆσιν ἐκτίθεται, ὡς τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν τοῦ λόγου προσωλὴν παρασυρῆναι τῇ πλάνῃ. ἵνα δὲ σαφὲς ᾖ τὸ λεγόμενον, αὐτοὺς τοῦ ἠπατημένου τοὺς λόγους τῆς ἐπιστολῆς παραθήσομαι,

„ bum loquitur: volens Apoſtolus, inquit,

ea

ἐν οἷς οὕτως αὐταῖς λέξεσι λέγει. μέλλων ὁ ἀπόστολος φησὶ, τὰ τοῦ πάθους ἐπάγειν, πρότερον θεὶς τὸ Χριστὸς, τὸ κοινὸν τῶν δύο, ὡς μικρῷ πρότερον ἔφην, τῶν φύσεων ὄνομα, προσάγει τὸν λόγον ἀμφοτέραις πρεπώδη ταῖς φύσεσι. τί γάρ φησι; τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. καὶ σιωπήσας τὰ ἑξῆς, ὡς αὐτῷ πολέμια, ἐπάγει λέγων. ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ καθ' ἕκαστα λέγω, ὑπήκοος γενόμενος μέχρι θανάτου θανάτου δὲ σταυροῦ. καὶ μὴν οὐ πολ-

,, ea quę paſsionis sũt
,, inferre, ponẽs priùs
,, Chriſti nomen, cõ-
,, mune naturæ vtri-
,, que, ut paulò antè
,, dixi, orationem u-
,, trique naturæ con-
,, venientem adducit.
,, quid enim ait? *hoc ſentiatur in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, qui in forma Dei exiſtens non rapinam exiſtimavit eſſe æqualem Deo.* & ſequentia tamquã ſibi cõtraria reticens, ſubjungit: *ſed ne ſingula replicem; obediens factus uſque ad mortẽ, mortem autem Crucis.* atqui haud multa sũt interjecta Apoſtoli verba. hoc enim dumtaxat in medio habetur; *exinanivit ſemetipſum formam ſerui accipiens,*

cipiens. Sed illud quaſi prolixum tranſcurrit: egregiè enim hic homo furtiva verborum ſubtractione veritatem obumbrare novit. Sicuti enim ſuperiùs ex SS. Patrũ profeſsione ſubtrahẽs illud, *& in unum Dominum*, licẽtiã ſibi ipſi permiſit, Chriſti nomen pluribus naturis commune eſſe dicẽdi: ita hoc loco illud, *exinanivit ſemetipſum*, orationi ſubtrahit, tãquam ſufficiẽs ad docendũ, quod Deus ad rerum humanarũ cõmunionem deſcenderit. Sed nequaquã latuit impoſtor ille, quin argueretur, licet potiora ac præcipua

λαὶ τὴν τὰ μεταξὺ ῥηθέντα τῷ ἀποστόλῳ. τοῦτο γὰρ μόνον ἔχει τὸ μέσον. ἐκένωσεν ἑαυτὸν μορφὴν δούλου λαβών. ἀλλ' ὡς μακρὸν αὐτὸ παρατρέχει. δεινὸς γὰρ ὁ ἀνὴρ τῇ κλοπῇ τῶν λόγων τὸ ἀληθὲς συσκιάσαι. ὥσπερ γὰρ ἀνωτέρω τὸ, καὶ εἰς ἕνα κύριον πιστεύειν, ὑφελόμενος τῆς τῶν πατέρων ἐκθέσεως, ἄδειαν δέδωκεν ἑαυτῷ πλειόνων φύσεων τὸ Χριστὸς ὄνομα κοινὸν λέγειν, οὕτως ἐνταῦθα τὸ (ἑαυτὸν ἐκένωσε) τοῦ λόγου περιαιρεῖ, ὡς ἱκανὸν διδάξαι, ὅτι Θεὸς εἰς κοινωνίαν ἀνθρωπίνων πραγμάτων κατέβη. ἀλλ' οὐκ ἔμεινεν ὁ ἀπατεὼν ἀνεξέλεγκτος,

pua

καὶ ὑφέλατο τοῦ λόγου τὰ καιριώτερα. Ἐπειδὴ γὰρ πολλὰ τοῦ λόγου κλέπτων ἠσχύνετο, δεδοικὼς τὸ καὶ ἁλῶναι κλέπτης, ἄκων μὲν, θεὶς δὲ ὅμως τὸ ἑξῆς περὶ μονογενοῦς παρὰ τοῦ Παύλου ῥηθὲν, ἠλέγχθη σαφῶς τὸ καιριώτερον τῆς οἰκονομίας ἀθετῶν μέρος, τῆς πρὸς τὰ ἀνθρώπινα τοῦ Θεοῦ λόγου κοινωνίας. Εἰπὼν γὰρ περὶ αὐτοῦ ὅ, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου θανάτου δὲ σταυροῦ, παρὰ τοῦ Παύλου ῥηθὲν. Σαφῶς παραχαράττων τὴν πίστιν ἐλέγχεται, καὶ κακῶς ἀνθρώπῳ μόνῳ προσνέμων τὰ πάθη. Εἰ γὰρ

pua orationis ſubtraxerit. Cũ enim multa furtim ex contextu ſubtrahẽs pudore ſuffunderetur, metuens ne in furto deprehenderetur, quamvis nolens, ſequentia tamẽ Apoſtoli de Vnigenito verba apponens, arguitur manifeſtè, quod præcipuam incarnationis partem improbet, cõmunionem ſcilicet & commercium Dei Verbi cum humana natura. dum enim de illo dicit, *obediens factus uſque ad mortem, mortem autem Crucis*, falſatæ fidei manifeſtè arguitur, quodque malè ſoli homini paſſiones tribuat. Si enim in forma Dei exiſtens,

&

& æqualis exiſtens Deo obediens factus eſt uſque ad mortem, mortem autem Crucis: perſpicuum eſt, quod idem erat patiens, non deitatis naturâ; ſed propriâ carne, quam arctiſſimè ſibi ipſi unierat. ſed Deceptus ille, dũ omnes naturæ limites convellere aggreditur, alia quidem furtim ſubtrahens, alia falſis rationibus ſophiſticè pervertẽs, januam defenſionis Iudæis aperit, levem illorum culpam circa Crucem oſtendere volens, quippe qui hominem ſolummodo Cruci affixerint, neque quidquam attentaverint adverſus

ὁ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, καὶ ἴσος δὲ ὢν τῷ Θεῷ, ὑπήκοος γένονε μέχρι θανάτου, καὶ θανάτου σταυροῦ, δῆλον ὡς αὐτὸς ἦν ὁ παθὼν, οὐ τῇ τῆς θεότητος φύσει, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ, ἣν κατὰ ἀκρίβειαν ἥνωσεν ἑαυτῷ. ἀλλὰ ὁ μὲν ἀπατημένος πρὸς πάντας σὺν τῆς φύσεως ὅρους ὁμόσε χωρῶν, καὶ τὰ μὲν κλέπτων, τὰ δὲ παραλογισμοῖς σοφιζόμενος, ἀνοίγει θύραν ἀπολογίας τοῖς Ἰουδαίοις, μικρὸν αὐτοῖς τὸ κατὰ τὸν σταυρὸν ἔγκλημα δεῖξαι βουλόμενος· ὡς ἄνθρωπον σταυρωσάντων μόνον, καὶ οὐδὲν τετολμηκότων κατὰ Θεόν. τὸ δὲ

ἐπὶ τῆς Νικαίας ξυναχθέντες ἅγιοι πατέρες αὐτὸν τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ οὐ ποιηθέντα, τουτέστιν, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, τὸν ὁμοούσιον τῷ πατρί, τε σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, καὶ παθεῖν λέγουσι· σιωπήσαντες τέως διὰ βραχυλογίαν, τοῦ ἀπαθοῦς τὸν τρόπον. οὐ γὰρ φύσιν θεότητος εἰσάγουσι παθητὴν, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸ παθητὸν ἄκραν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου διδάσκουσιν. ἣν καὶ αἰτίαν τὴν τοῦ θεϊκοῦ λέγουσι πάθους· καὶ τοῦ θανάτου τὸ χρήσιμον ἐκδιδάσκοντες, δεικνύουσι τὸν ὁμο-

Deum. At SS. Patres in Nicæâ cõgregati ipſum Vnigenitum Filium Dei, ex Patre genitum non factum, hoc eſt ex ſubſtantia Patris conſubſtãtialem Patri, & incarnatum, & hominem factum, & paſſum eſſe dicunt; reticentes hactenus breuitatis cauſa modum, quo impaſſibilis paſſus eſt. non enim deitatis naturam paſſibilem introducunt, ſed arctiſſimam Dei verbi cum paſſibili natura coniunctionem docent: quam & cauſam eſſe dicunt paſſionis Dei: & ut mortis fructum doceant, Ieſum Chriſtum, Patri con-

ſub-

ſubſtantialem, propter noſtram ſalutẽ incarnatum, paſſumque oſtendunt, & reſurrexiſſe tertia die, aſcendiſſe in Cælos, & venturum iudicare viuos, & mortuos. nam ut cognatum haberemus Iudicem, Deus immutabilis fit homo: ut Iudicis cõſanguinitate confideremus, qui nullam ex propriis meritis habemus fiduciam. etenim, quia terribilis eſt, ut Deus; etiam deſiderabilis nobis fit ut homo: ut eumdem ſimul & metueremus, & deſideraremus; potentia quidem incutiente metum; cognatione autem excitante deſiderium. venit

ούσιον τῷ πατρὶ Ἰησοῦν Χριστὸν, δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα, παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς, ἐρχόμενον κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς· ἵνα γὰρ τὸν κριτὴν ἔχωμεν συγγενῆ, Θεὸς ἀναλλοίωτος ἄνθρωπος γίνεται· ἵνα τῇ τοῦ κριτοῦ συγγενείᾳ θαῤῥήσωμεν, οἱ ἐξ οἰκείων κατορθωμάτων παῤῥησίαν οὐκ ἔχοντες· ἐπειδὴ γὰρ φοβερός ἐστιν ὡς Θεὸς, καὶ ποθεινὸς ἡμῖν ὡς ἄνθρωπος γίνεται, ἵν' ὁμοῦ τε φοβηθῶμεν τὸν αὐτὸν, καὶ ποθήσωμεν· τῆς μὲν ἐξουσίας ἐμ-

ποιούσης τὸν φόβον. τῆς δὲ συγγενείας παρεχούσης τὸν πόθον. ἔρχεται οὖν κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς ὁ ἐμοὶ κοινωνήσας τῶν ἀνθρωπίνων, ἵνα κριτὴς δίκαιος ᾖ τούτοις δικάζων, οἷς αὐτὸς πρότερον τῶν παθῶν ἐκοινώνησε. καὶ συγγνώμων γένηται δικαστὴς, κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον, ἐξ ὧν ἔπαθε μαθὼν τὴν ὑπακοήν. εἰ γὰρ καὶ πάντα γινώσκει, Θεὸς ὢν, ὁ μονογενὴς: ἀλλὰ προσέλαβε πεῖραν ὧν ἡ φύσις τῆς Θεότητος, οὔτε ἦν οὔτε γέγονε δεκτική. τὴν γὰρ προσληφθεῖσαν ἐκ Μαρίας φύσιν ἑνώσας ἑαυτῷ ταύτῃ δέχεται πεῖραν ὧν ἡ φύσις τῆς θεότητος ἀπεί-

venit ergò judicare vivos, & mortuos, qui humana mecum communia habet, ut juſtus ſit Iudex, judicans ex iis affectionibus, quas ipſe prius nobiſcum habuit cõmunes, & ut miſericors ſit Iudex, juxta magnum Apoſtolum, quippe qui *ex ijs, quæ paſſus eſt, obedientiam didicit*. Nam licet omnia cognoſcat Vnigenitus; eò quòd ſit Deus: attamen experientiam cœpit eorũ, quorum natura Deitatis, neque erat, neque facta fuit capax. nam aſſumptam ex Mariâ Virgine naturam ſibimetipſi vniens illa experimentũ cœ-

pit eorum, quorum expers erat, natura Deitatis. Sed qui Dei ex Virgine nativitatem accuſat, myſterium ſapientiæ Dei ignorare videtur. neque enim hæc nativitas Deitati principium dedit, ſed exordium fuit incarnationis Verbi, quia enim homo fieri dignatus eſt, Deus ante ſæcula exiſtens; principiũ verò humanæ exiſtẽtiæ eſt nativitas, capit principium diſpenſationis, hoc fundamentum rebus ſupponens, & ſemper exiſtens, homo eſſe incipit: illud quidem, utpotè Deus; hoc autem, utpote & homo fieri dignatus. quod &

ερατος ἦν. ὁ δὲ τὸν τῆς παρθένου διαβάλλων τοῦ Θεοῦ τόκον, ἔοικε τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἀγνοεῖν τὸ μυστήριον. οὐ γὰρ οὗτος ὁ τόκος ἀρχὴ θεότητος γέγονεν, ἀλλὰ προοίμιον ἦν τοῦ σάρκα γενέσθαι τὸν λόγον. Ἐπειδὴ γὰρ εἵλατο γενέσθαι ἄνθρωπος, ὢν πρὸ αἰώνων Θεός· ἀρχὴ δὲ τῆς ἀνθρωπότητος ὁ τόκος ἐστί· δέχεται τὴν ἀρχὴν τῆς οἰκονομίας τοῖς πράγμασι κρηπῖδα ταύτην ὑποτιθείς. ἀεὶ ὢν τοῦ εἶναι ἄνθρωπος ἄρχεται. τὸ μὲν, ὢν Θεὸς, τὸ δὲ ὥστε λοιπὸν γενέσθαι καὶ ἄνθρωπος. ὃ δὴ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς Νικαίας πατέρες δηλοῦντες

Σαφῶς ἔγραψαν, περὶ τοῦ μονογενοῦς εἰπόντες· τοὺς δὲ λέγοντας, ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν· καὶ πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν· καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας, φάσκοντας εἶναι, ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. ἵνα γὰρ μὴ ἀρχὴν Θεότητος τοῦ μονογενοῦς τὸν τόκον νοῇς, ἀναθεματίζουσι τοὺς λέγοντας, ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν. ἐξορίζουσι δὲ τῆς χριστιανῶν ἐλπίδος καὶ τοὺς λέγοντας, ὅτι πρὶν γεννηθῆναι οὐκ ἦν. ξένους τε τῆς ἡμετέρας τιθέντας σωτηρίας, καὶ τοὺς λέγον-

& Nicæni Patres ſignificaturi manifeſtè ſcripſerunt de Vnigenito his verbis: *qui verò dicunt; erat aliquando cum non eſſet; item: antequam naſceretur, nõ erat: & quod ex non exiſtentibus extiterit, vel ex aliena ſubſiſtentia; ſivè ſubſtantia, vel mutabilem, & variabilem Filium Dei eſſe dicunt, illos anathematizat Catholica, & Apoſtolica Eccleſia.* Etenim ne Deitatis Vnigeniti principium nativitatẽ intelligas, anathematizant eos, qui dicunt: *erat aliquando quando non erat.* exterminant quoque à ſpe Chriſtianorum eos, qui di-

cunt, *quod antequam naſceretur non fuerit*. alienos quoque à ſalute noſtrâ cõſtituũt, qui Chriſtum ex non exiſtentibus extitiſſe aſſerunt; atqui ſi tãtũ homo fuerit, iuxta errores illos, divina dignitate honoratus, ex non exiſtentibus ſecundum impiam illã linguam extitit. Sed quia ille, qui eſt ante ſæcula, factus eſt homo, eos qui ex nõ exiſtentibus Chriſtum extitiſſe dicunt, à ſalute, & ſpe Chriſtianorum reiiciunt, atque hæc quidem hoc modo. Verùm ne ſecundùm mutationem Deitatis Vnigenitum hominem factum intelligeremus, anathemati-

τας τὸν χριστὸν ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο· καὶ μὴν εἰ μόνον ἄνθρωπος ἦν κατὰ τοὺς πεπλανημένους, θείᾳ τετιμημένος ἀξίᾳ, ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, κατὰ τὴν δύσφημον γλῶσσαν ἐκείνην. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ὢν πρὸ τῶν αἰώνων ἐγένετο ἄνθρωπος, τοὺς ἐξ οὐκ ὄντων γεγενῆσθαι λέγοντας τὸν Χριστὸν, τῆς σωτηρίας καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐλπίδος ἐξέβαλον. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· ἵνα δὲ μὴ κατὰ τροπὴν θεότητος ἄνθρωπον τὸν μονογενῆ γεγονέναι νοήσωμεν, ἀναθεματίζουσι καὶ τοὺς λέγοντας, ἢ τρεπτὸν ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ

Θεοῦ. οὐ γὰρ μεταβολὴ θείκῆς φύσεως τὸν μονογενῆ ἄνθρωπον ἔδειξεν, ἀλλ' οἰκονομία τὶς καὶ ἀπόῤῥητος θεοσοφίας θαυματουργία. τοῦτο γὰρ φάμεν τὸ παράδοξον, ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Θεὸς μείνας Θεός. ὅπερ θαῦμα οἱ πεπλανημένοι κοινὸν πρᾶγμα δεῖξαι βουλόμενοι, λογισμοῖς ἐρευνῶσι τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν. καὶ διὰ λόγων φιλονεικοῦντες τὸ παράδοξον καταλῦσαι, πρὸς ματαίων λογισμῶν ἐξετράπησαν ζήτησιν. μάταιον γὰρ ὄντως καὶ εἰκαῖόν ἐστι, λόγοις ἐρευνᾷν τὰ ὑπὲρ λόγον θαυματουργούμενα.

matizant quoque qui mutabilem, vel variabilem filium Dei eſſe dicunt. neque enim tranſmutatio divinæ naturæ vnigenitũ hominem exhibuit: ſed diſpenſatio quædam, & ineffabile divinæ Sapientię miraculum. hoc enim admirandũ eſſe dicimus, quod Deus factus ſit homo, permanẽs Deus. quod miraculum dũ errãtes illi rem communem oſtẽdere volunt, rationibus ſcrutantur, quod rationis captum ſuperat. & verbis miraculum enervare contendentes ad inutilium rationum diſquiſitionem conuerſi ſunt. nam vanum revera, & te-

merarium eſt, rationibus perſcrutari, quæ miraculosè ſupra rationem contigêre. Si enim omnia Dei miracula rationibus rimari, ac palpare velint, nullum ſanè relinquent miraculum, neque ullum à Deo ſignum & prodigium perpetrari concedent iſti naturę obſervatores omnia miracula vi detorquentes. nã rationes omniũ perveſtigare, eſt miracula diſſolvere, & Deũ in ſuis erga nos miraculis ſe ſe oblectantem ad iram provocare. Quocirca & Zachariam patrem Ioannis Baptiſtæ ſilentio Deus condemnabat, quod gratiæ miraculosè

εἰ γὰρ ἅπαντα τοῦ Θεοῦ τὰ θαύματα μέλλοιεν λογισμοῖς ψηλαφᾷν, οὐδὲν μὲν θαυμάτων ἐάσωσιν. ἀλλ' οὐδὲ σημεῖόν τι παρὰ Θεοῦ γίνεσθαι συγχωρήσωσι, καὶ τεράστιον οἱ φυσιολόγοι, ἅπαντα τὰ τεράστια βιαζόμενοι, τὸ γὰρ πάντων τοὺς λόγους ἐρευνᾷν, καταλύειν ἐστὶ θαύματα, καὶ παροργίζειν Θεὸν ἐν ταῖς θαυματουργίαις αὐτοῦ παρ' ἡμῖν εὐθυμούμενον. διὰ τοῦτο οὖν καὶ Ζαχαρίαν τὸν πατέρα Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ σιωπῇ κατεδίκασεν ὁ Θεός, ὅτι χάριτος θαυματουργούσης ὁ Ζαχαρίας πολυπραγμονεῖ τὸν

τρόπον, μὴ πιστεύσας ὡς θαύματι, ἀλλὰ λογισμοὺς τῆς τοῦ Θεοῦ θαυματουργίας ἐπιζητῶν. καὶ τοῦ Γαβριὴλ εἰπόντος· Ἐλίσαβετ ἡ γυνή σου, (ἦν δὲ στεῖρα) τέξεταί σοι Υἱόν. αὐτὸς ἐζήτει τῶν εἰρημένων ἀπόδειξιν, εἰπών. κατὰ τί γνώσομαι ὅτι ἔσται μοι τοῦτο; ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ᾔτησε τοῦ θαύματος τὴν ἀπόδειξιν, καταδικάζεται σιωπῇ· ἀπόδειξιν τῶν ζητουμένων τὴν τιμωρίαν δεξάμενος. καὶ κολάζεται γλῶσσα τῷ ἱερεῖ πρὸς ἀπιστίαν ὑπηρετήσασα· ἵνα ἡ σιωπὴ τοῦ Ζαχαρίου διδάξῃ πάντας ἡμᾶς μετὰ σιωπῆς τὰ τοῦ

loſè perpetratæ modum curioſiùs inquireret: non fidẽ adhibens tanquam miraculo, ſed rationes miraculoſæ operationis Dei exquirens, & dicente Gabriele; *Eliſabeth uxor tua* (ea autem ſterilis erat) *pariet tibi filium*: ipſe eorum quæ dixerat rationem petit, dicens: *& undè hoc mihi futurum ſciam?* ſed quia demõſtrationem miraculi quærebat, ſilentio condemnatur: demonſtrationem eorum, quæ quæſiverat, ſilentium accipiens, & lingua Sacerdotis punitur, quæ ſubſervierat ad incredulitatem; ut Zachariæ ſilentium nos omnes

doceret, Dei miracula cum ſilentio ſuſcipere; omnibuſq; perſuaderet, Deo miracula perpetrãti credere, neque eorum, quæ novo modo ſupra rationem fiunt, rationes exquirere. Atque hæc quidem SS. Patres Niceæ cõgregati de Vnigenito cognita habuerunt, & Eccleſias credere docuerunt. Cæterum de Spiritu Sãcto, quia nulla tunc quæſtio erat, ſatis habuerunt majeſtatem Divinam indicare, dicẽtes paucis verbis; ſe juxtà Patrem, & Filium etiam in Spiritum Sanctum credere. nam qui dicunt, nos etiam in Spiritum Sanctũ credere, quemadmodum credimus in Patrem,

Θεοῦ παράδοξα δέχεσθαι· καὶ πείσῃ πάντας πιστεύειν θαυματουργοῦντι Θεῷ, καὶ λόγον μὴ ἀπαιτεῖν τῶν ὑπὲρ πάντα λόγον καινουργουμένων. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ μονογενοῦς οἱ ἐπὶ τῆς Νικαίας πατέρες ξυναχθέντες ἔγνωσάν τε καὶ τὰς Ἐκκλησίας πιστεύειν ἐδίδαξαν. περὶ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος οὐκ οὔσης τότε ζητήσεως, ἠρκέσθησαν τὴν θεϊκὴν ἀξίαν μηνῦσαι βραχέσι τοῖς ῥήμασιν, εἰπόντες· μετὰ πατρὸς καὶ Υἱοῦ πιστεύειν καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. οἱ γὰρ εἰπόντες, καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα. πι-

στεύειν ἡμᾶς, ὡς πιστευόμενοι εἰς Πατέρα καὶ Υἱόν, ἴσην τὴν πιστευομένων τὴν ἀξίαν ἐμφαίνουσαν· ἡ γὰρ ὁμότιμος πίστις, ὁμοτίμου τῶν πιστευομένων τὴν θεότητα δείκνυσι. οὐ γὰρ ἄν τις ὑπολάβοι διδάσκειν αὐτοὺς πιστεύειν ἡμᾶς εἰς δοῦλον ὁμοῦ, καὶ δεσπότην, ἢ εἰς κτίστην, καὶ εἰς κτίσμα, ἢ εἰς μείζονα Θεὸν, καὶ μικρόν. οἷς γὰρ οὐκ ἔστι τῆς φύσεως κοινωνία, τούτοις οὐκ ἂν παρὰ τῶν ἀνθρώπων μία πίστις ἁρμόσειε. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρέργῳ νῦν εἰρήσθω περὶ τοῦ πνεύματος

& Filium, æqualem dignitatem eorum,in quos creditur, ſignificant: nam fides honore, & dignitate æqualis, illorũ in quos creditur Deitatẽ honore æqualem oſtendit. nec enim quiſquã eos docere exiſtimet, nos in ſervum ſimul & dominum; vel in creatorem ſimul, & creaturam:vel in majorem, ac minorem Deum credere. nam quibus nõ intercedit ejuſdem naturę communio, iis ſanè neq; una eademque fides ab hominibus competit. Verùm illud obitèr nunc dictum ſit de Spiritu Sancto, de cujus divina majeſtate pleniùs in aliis tribus libris diſputavimus: quos ſi legeris,

Spiri-

Spiritum Sãctum pari honore cum Patre, & Filio cõglorificatum ex ſacris literis diſces. Nos verò hoc tẽpore tibi, amicorum dilectiſſime, hæc orationis noſtræ dona offerimus, qui quidem ex rei propoſitæ dignitate verba facere non poſſumus, attamen ſufficientèr eos, qui nunc circa fidem errant, non quidem ex noſtro fundo, atq; ex nobiſmetipſis, ſed partim ex Sacra Scriptura, partim ex fide à SS. Patribus Nicęæ congregatis expoſita refutavimus.

τοῦ ἁγίου, ἐντελέστερον ἡμῖν περὶ τῆς θεϊκῆς δεσποτείας αὐτοῦ διηλεγμένων ἐν τρισὶν ἑτέροις βιβλίοις· οἷς ἐντυχὼν ξυνδοξαζόμενον πατρὶ καὶ Υἱῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παρὰ τῆς θείας διδαχθήσῃ γραφῆς. ἡμεῖς δέ σοι νῦν ταῦτα δῶρα τῶν ἡμετέρων ἀνατιθέμεθα λόγων, ὦ φίλη κεφαλή, πρὸς ἀξίαν μὲν τῆς διαπράξεως εἰπεῖν οὐ δυνάμενοι, ἱκανὸν δὲ τὸν ἔλεγχον τῶν νῦν ἠπατημένων ἐκθέμενοι, οὐκ οἴκοθεν καὶ ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἔκ τε τῆς θείας γραφῆς καὶ ἐκ τῆς ἐκτεθείσης πίστεως τῶν ἐπὶ τῆς Νικαίας ξυναχθέντων ἁγίων Πατέρων.

FINIS.

ΤΕΛΟΣ.

LOCA SCRIPTVRAE,

Quæ citantur in hoc Opuſculo.

Pag. 3. *Superſeminavit zizania.* Mat. XIII. 25.

Pag. 4. *Ego ex Patre exivi, & veni in mundum.* Ioan. XVI. 28.

Pag. 6. *Ego, & Pater unum ſumus.* Ioan. X. 30.

Ibid. *Qui videt me, videt & Patrem.* Ioann. XIV. 9.

Ibid. *Quid me quæritis interficere, hominem qui veritatem locutus ſum vobis.* Ioann. VII. 20. & VIII. 40.

Pag. 9. *Prædicamus Dei Sapientiam in Myſterio abſconditam, quam nemo Principum hujus ſæculi cognovit. Si enim cognoviſſent, numquam Dominum Gloriæ crucifixiſſent.* I. Corinth. II. 7. 8.

Pag. 10. *Viri Iſraëlitæ quid miramini, &c.* Act.

Act. III. 12. uſque ad 15.

Pag. 14. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit* - Pſal. CXXXIV. 6.

Pag. 15. *Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere*. Galat. IV. 4.

Pag. 16. & 17. *Qui erubuerit me, & ſermones meos, &c.* Luc. IX. 26.

Pag. 17. & 18. *Non enim erubeſco Evangelium.* Rom. I. 16.

Pag. 18. & 19. *Chriſtum enim prædicamus crucifixum, Iudæis quidem ſcandalum, &c.* I. Cor. I. 23.

Pag. 20. *Quod enim infirmum eſt Dei fortius eſt hominibus: & quod ſtultum eſt Dei ſapientius eſt hominibus.* I. Cor. 25.

Pag. 25. & 26. *Unus eſt qui aſcendit, idem qui & deſcendit, &c.* Epheſ. IV. 9. 10.

Pag. 42. *Vocabis nomen ejus Ieſum*. Luc. I. 31.

Pag. 43. *Cum ergo natus eſſet Ieſus, &c.* Mat. II. I.

De qua natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus. Matt. I. 16.

Ibid.

Ibid. *Invenerunt Ieſum in medio Doctorum.* Luc. I I. 46.

Pag. 47. *Si enim cognoviſſent numquam Dominum Gloriæ crucifixiſſent.* I I. Cor. 8.

Pag. 48. *Vnus Dominus Ieſus, per quem omnia, &c.* I. Cor. VIII. 6.

Pag. 51. & 52. *Viri Iſraëlitæ audite verba hæc: Ieſum Nazarenum, &c.* Act. II. 22. *uſque ad* 25.

Pag. 54. *Quem me dicunt homines filium hominis? Alij Ioannem, &c.* Mat. XVI. 13. 14.

Pag. 55. *Vos autem, quem me eſſe dicitis? cui reſpondēs Simon Petrus, &c.* Mat. XVI. 15. uſque ad 17.

Pag. 56. *Beatus es Simon Bar-Iona, &c.* Mat. XVI. 17.

Pag. 70. *Conreſuſcitavit, & conſedere fecit in Cæleſtibus* Epheſ. II 6.

Exinanivit ſemetipſum uſque ad mortem, &c. Philipp. II. 7. 8.

Pag. 71. *Hoc enim ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu, &c.* Philipp. II. 5. uſ-

5. uſque ad 8.

Pag. 81. *Didicit ex ÿs, quæ paſſus eſt, obedientiam.* Hebr. v. 8.

Pag. 87. *Eliſabeth uxor tua pariet tibi filium. & unde hoc mihi futurum ſciam?* Luc. 1. 13. 18.

FINIS.

ERRATA IN GRAECIS.

PRæter admodum raras trajectiones literarum, perverſiones interpunctiuncularum ac ſpirituum, & perpauca iſtiuſmodi viſu primo emendabilia, vix quidquam Eruditus Lector in Græcis erratum reperiet. Nam quod is ſuſpicari poſſet: Pag. 13. v. 13. ἔδοξε pro ἔληξε, Pag. 15. v. 14. ἀλύεις pro λύεις fuiſſe perperam poſitum; ſciat: Nos quoque vidiſſe, Interpretem utrobique rectè putaſſe aliter legendum: tamen quia is contextum Græcum immutare non eſt auſus, ne Nos quidem id attentare ſuſtinuiſſe.

4.4.550

4.4.550

44550

100

10·1

101

005649765

Angelo Pandimiglio
restauratore
825650 8274800